

**POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ
OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
NA LATA 2026-2030**

Będzin, 2026

Spis treści

Wstęp	4
1. Metodyka przygotowania Powiatowego Programu Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych	6
1.1. Harmonogram prac	6
1.2. Powołanie Zespołu ds. Opracowania Programu	7
2. Regulacje prawne	10
3. Charakterystyka Powiatu Będzińskiego	14
4. Charakterystyka niepełnosprawności	18
4.1. Definiowanie niepełnosprawności	18
4.2. Orzekanie o niepełnosprawności	19
5. Analiza niepełnosprawności na rynku pracy w Powiecie Będzińskim	31
6. Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnością	36
6.1. Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.	36
6.2. Likwidacja barier funkcjonalnych	37
6.3. Turnusy rehabilitacyjne	39
6.4. Sport, kultura, rekreacja i turystyka	40
6.5. Aktywny Samorząd	41
6.6. Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością	45
6.7. Opieka Wytchnieniowa	46
6.8. Program Wyrównywania Różnic Między Regionami	47
7. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia w Powiecie Będzińskim	49
7.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie	49
7.2. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności	49
7.3. Dom Pomocy Społecznej dla Osób Przewlekłe Psychiczenie Chorych w Będzinie ..	50
7.4. Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Ostoja” w Czeladzi	51
7.5. Warsztaty Terapii Zajęciowej	52
7.6. Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych	53
7.7. Gminne Zasoby Instytucjonalne	54
7.8. Organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie Powiatu Będzińskiego działające na rzecz osób z niepełnosprawnością	55
8. Kształcenie dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	58

9. Dostępność jako fundament równego traktowania	65
10. Analiza SWOT problemu niepełnosprawności w Powiecie Będzińskim	69
10.1. Mocne strony (Strengths).	69
10.2. Słabe strony (Weaknesses).	70
10.3. Szanse (Opportunities).	70
10.4. Zagrożenia (Threats).	71
11. Cele i kierunki działań Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2030	72
12. Realizacja i finansowanie Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2030	78
12.1. Podmioty odpowiedzialne za realizację Programu	78
12.2. Finansowanie realizacji Programu	79
13. Monitorowanie realizacji Programu	80
Zakończenie	81
Spis tabel	82
Spis wykresów	83
Spis rycin	83

Wstęp

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2030 stanowi podstawowy dokument planowania operacyjnego w strefie integracji osób z niepełnosprawnościami na terenie Powiatu Będzińskiego i jest istotnym elementem Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2026-2030 oraz kompleksowej polityki rozwoju powiatu w oparciu o kapitał ludzki i kapitał społeczny zgodnie z zasadą zrównoważonego i trwałego rozwoju. Program formułuje efektywne i pobudzające do aktywnego działania na rozwój osób z niepełnosprawnością cele i działania, a także projekty realizacyjne.

Liczba osób z niepełnosprawnościami w Polsce oraz szereg problemów jakie rodzi niepełnosprawność sprawia, że grupa ta powinna zajmować szczególne miejsce w społecznej polityce państwa. Zakres kompetencji poszczególnych służb działających na rzecz osób z niepełnosprawnością określa ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. 2025 poz. 1214 t.j.) oraz ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnienia osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2025 poz. 913 t.j.):

Art. 35a „Opracowanie i realizacja, zgodna z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:

- rehabilitacji społecznej,*
- rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia,*
- przestrzegania praw osób niepełnosprawnych”.*

Program ma ułatwić prowadzenie aktywnej polityki społecznej wobec osób z niepełnosprawnością, wspierać i umacniać ich prawa, eliminować wszelkie przejawy dyskryminacji oraz przyczynić się do stworzenia osobom z niepełnosprawnością warunków umożliwiających godne i możliwie pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym.

Skuteczną realizację tego celu mają zapewnić planowane, konkretne działania na rzecz integracji społecznej, aktywizacji zawodowej oraz przestrzegania praw osób z niepełnosprawnością.

Istotą Programu jest stworzenie na terenie Powiatu Będzińskiego lokalnych warunków oraz zagwarantowanie i udzielenie osobom z niepełnosprawnością takiej pomocy, która umożliwi im osiągnięcie jak najlepszej życiowej samodzielności i aktywności przy wykorzystaniu tkwiących w nich potencjalnych zdolności i możliwości.

Program wyznacza kierunki rozwoju oferty wsparcia dla osób niepełnosprawnych, które dostosowane do rzeczywistych potrzeb stanowić będą podstawę do sporządzenia konkretnych projektów wcielanych w życie na terenie Powiatu Będzińskiego.

Do skutecznej realizacji zamierzonych celów niezbędna będzie współpraca władz powiatowych, gminnych, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji działających na rzecz osób z niepełnosprawnością mogących wesprzeć realizacją programu merytorycznie i finansowo, z uwzględnieniem problemów, zasobów i specyfiki poszczególnych jednostek.

Program opracowany został w oparciu o informacje uzyskane z poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, a także organizacji społecznych.

1. Metodyka przygotowania Powiatowego Programu Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych

Proces opracowania Programu opierał się na włączeniu do prac nad dokumentem jak najszerszego grona reprezentantów wszystkich instytucji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami funkcjonujących w powiecie. Takie uspołecznienie tego procesu jest wymogiem Unii Europejskiej.

1.1. Harmonogram prac

Planowanie prac jest konieczne do osiągnięcia założonego celu (opracowanie PPON), a jego podstawą jest określenie konkretnych działań w realnym horyzoncie czasowym.

Harmonogram opracowania Powiatowego Programu Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2030			
Etapy	Zadania	Jednostka odpowiedzialna	Termin realizacji
I	Powołanie zespołu ds. opracowania Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych	Starosta Będziński	sierpień 2025
II	Podanie informacji (poprzez umieszczenie na stronie PCPR Będzin) mieszkańcom Powiatu Będzińskiego o rozpoczęciu prac nad PPON oraz zwrócenie się z prośbą do mieszkańców o podanie problemów społecznych z jakimi spotykają się, które mogą zostać ujęte w niniejszym Programie oraz rozwiązane w najbliższym czasie	PCPR	wrzesień 2025
III	Zebranie i analiza danych do części diagnostycznej	Zespół ds. opracowania PPON	październik 2025/ grudzień 2025

	Opracowanie diagnozy problemów i potrzeb społecznych z udziałem społeczności lokalnej	Zespół ds. opracowania PPON	styczeń 2026
	Przeprowadzenie analizy SWOT	Zespół ds. opracowania PPON	styczeń 2026
IV	Opracowanie założeń, wizji, misji, celów strategicznych i operacyjnych, działań i harmonogramu ich realizacji	Zespół ds. opracowania PPON	luty 2026
	Opracowanie planu wdrożenia programu, jej monitoringu i ewaluacji oraz wskaźników	Zespół ds. opracowania PPON	luty 2026
V	Przygotowanie ostatecznej wersji Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i przekazanie projektu Komisji Rozwoju Społecznego oraz Zarządowi Powiatu	Zarząd Powiatu	Marzec 2026
VI	Podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia PPON	Rada Powiatu Będzińskiego	Kwiecień 2026

Tabela 1 Harmonogram opracowania Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2030

1.2. Powołanie Zespołu ds. Opracowania Programu

Zarządzeniem Nr 36/2025 Starosty Będzińskiego z dnia 20 sierpnia 2025 r. w sprawie powołania Zespołu ds. Opracowania Powiatowego Programu Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2030 za pracę nad Programem odpowiedzialny był Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie. Zespół tworzyły grono specjalistów biorących czynny udział w zdiagnozowaniu problemów dotyczących osób z niepełnosprawnością w Powiecie Będzińskim oraz zaplanowaniu działań na lata 2026-2030.

Uczestnicy Zespołu:

- Katarzyna Adamczyk - Drożyńska – Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego w Sławkowie,
- Danuta Bacia – starszy specjalista pracy socjalnej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Mierzęcicach,
- Elżbieta Brzozowska – Warsztaty Terapii Zajęciowej w Siewierzu,
- Aldona Chodyka-Janowska – Przewodnicząca Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Będzinie,
- Anna Czyż - kierownik Działu Opieki Bezpośredniej w Domu Pomocy Społecznej w Będzinie,
- Cezary Dobrowolski - Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe w Czeladzi
- Patrycja Gruca - Hołota - Polski Związek Głuchych Koło Terenowe w Będzinie,
- Elżbieta Kaczmarzyk – Będzińskie Stowarzyszenie Amazonek,
- Tomasz Karcz – kierownik Działu Pomocy Środowiskowej w Centrum Usług Społecznych w Czeladzi,
- Estera Kowal – Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Będzinie,
- Ewelina Krakowiak – pomoc administracyjna w Ośrodku Pomocy Społecznej w Siewierzu,
- Anna Krusiec – Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Familia” w Czeladzi,
- Katarzyna Kryszak– starszy specjalista pracy socjalnej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Sławkowie,
- Agnieszka Krzyżek–Wszelaka – starszy specjalista pracy socjalnej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Bobrownikach,
- Olga Machura – dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie,
- Joanna Miodek - Czeladzkie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Upośledzeniem Psychoruchowym w Czeladzi,
- Wiesława Persona - Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Będzinie,
- Renata Płaczek – pracownik socjalny w Ośrodku Pomocy Społecznej w Psarach,
- Monika Podsiadło – specjalista ds. rozwoju zawodowego w Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie,
- Katarzyna Sosnowska - kierownik Działu Centrum Usług Senioralnych w Będzinie – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,

- Anna Surma – kierownik Zespołu ds. Rehabilitacji Społecznej Osób Niepełnosprawnych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie,
- Patryk Trybulec - Wydział Zdrowia i Organizacji Pozarządowych w Starostwie Powiatowym w Będzinie,
- Anna Wancisiewicz– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wojkowicach,
- Anetta Warmuz – Wydział Polityki Społecznej Starostwa Powiatowego w Będzinie,
- Wioleta Wieczorek - pracownik socjalny w Ośrodku Pomocy Społecznej w Siewierzu
- Małgorzata Zaczek – inspektor w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie,
- Aleksandra Zawada – Stowarzyszenie „Niewidzialni” w Będzinie,
- Zdzisława Zawada – Warsztaty Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu „Bądź z Nami” w Będzinie.

Za analizę danych oraz opracowanie niniejszego Programu odpowiedzialna była Małgorzata Zaczek - Inspektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie.

2. Regulacje prawne

W prawie polskim, jak i unijnym można znaleźć wiele zapisów, które w sposób bezpośredni lub pośredni odnoszą się do problemu niepełnosprawności oraz wykluczenia społecznego.

Prawo polskie

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku określa zasady ogólne dotyczące wolności, praw i obowiązków człowieka i obywatela:

- art. 30 stanowi, iż przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela, jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych,
- art. 32 stanowi, iż wszyscy są wobec prawa równi, wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne, nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakichkolwiek przyczyn,
- art. 68 ust. 3 stanowi, iż władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku,
- art. 69 stanowi, iż osobom niepełnosprawnym władze publiczne udzielają, zgodnie z ustawą, pomocy w zabezpieczaniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej.

2. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych z dnia 1 sierpnia 1997 roku

Karta Praw Osób Niepełnosprawnych jest jednym z podstawowych dokumentów dotyczących osób niepełnosprawnych.

Osoby niepełnosprawne mają prawo do:

- dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
- dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
- dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,

- nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
- pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
- pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga - prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
- zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
- życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym: dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji, możliwości komunikacji międzyludzkiej,
- posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,
- pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.

3. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych – zadania powiatu:

- opracowanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:
 - rehabilitacji społecznej,
 - rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia,
 - przestrzegania praw osób niepełnosprawnych,
- finansowanie z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy określone w ustawie o promocji, w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu,
- dofinansowanie:

- uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjnych, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
- likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- rehabilitacja dzieci i młodzieży,
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej,
- pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych.

3. Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz.U. 2025, poz. 620 z późn. zm)

Osoba niepełnosprawna zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu ma prawo korzystać z usług lub instrumentów rynku pracy na zasadach określonych w niniejszej ustawie min:

- szkoleń,
- stażu,
- prac interwencyjnych,
- przygotowania zawodowego w miejscu pracy,
- badania lekarskie lub psychologiczne,
- zwrot kosztów,
- finansowania kosztów,
- studiów podyplomowych.

Wydatki na instrumenty lub usługi rynku pracy są finansowane w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako:

- bezrobotne- ze Środków Funduszu Pracy,
- poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu- ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

5. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej

Pomoc społeczna ma na celu wsparcie w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy

społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej współpracując, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

6. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Ustawa nakłada na podmioty publiczne obowiązek zapewnienia dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej. Celem jest usunięcie barier dla osób z niepełnosprawnościami oraz o obniżonym poziomie sprawności (np. seniorów), zapewniając im równe szanse w korzystaniu z usług i infrastruktury.

Dokumenty programowe

Założenia Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2030 są zgodne z celami określonymi w dokumentach strategicznych, obowiązujących na poziomie zarówno krajowym, jak i regionalnym.

Program wpisuje się w:

- 1. Strategię na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 z dnia 25.02.2021 r.**
(Uchwała nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r.) ,
- 2. Politykę Społeczną Województwa Śląskiego na lata 2020- 2030,**
- 3. Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2026- 2030.**

4. Charakterystyka Powiatu Będzińskiego

Powiat Będziński położony jest w centralnej części Województwa Śląskiego w Zagłębiu Dąbrowskim. Zajmuje powierzchnię **364 km²**, co plasuje go na 13 miejscu wśród powiatów ziemskich i miast na prawach powiatu w rejonie. Powiat Będziński zamieszkuje ok. **143 640 osób** (stan na 31.12.2024 r.).

Strukturę administracyjną powiatu tworzy 8 gmin w tym:

- gminy miejskie: Będzin, Czeladź, Sławków, Wojkowice,
- gminy miejsko-wiejskie: Siewierz,
- gminy wiejskie: Bobrowniki, Mierzęcice, Psary.

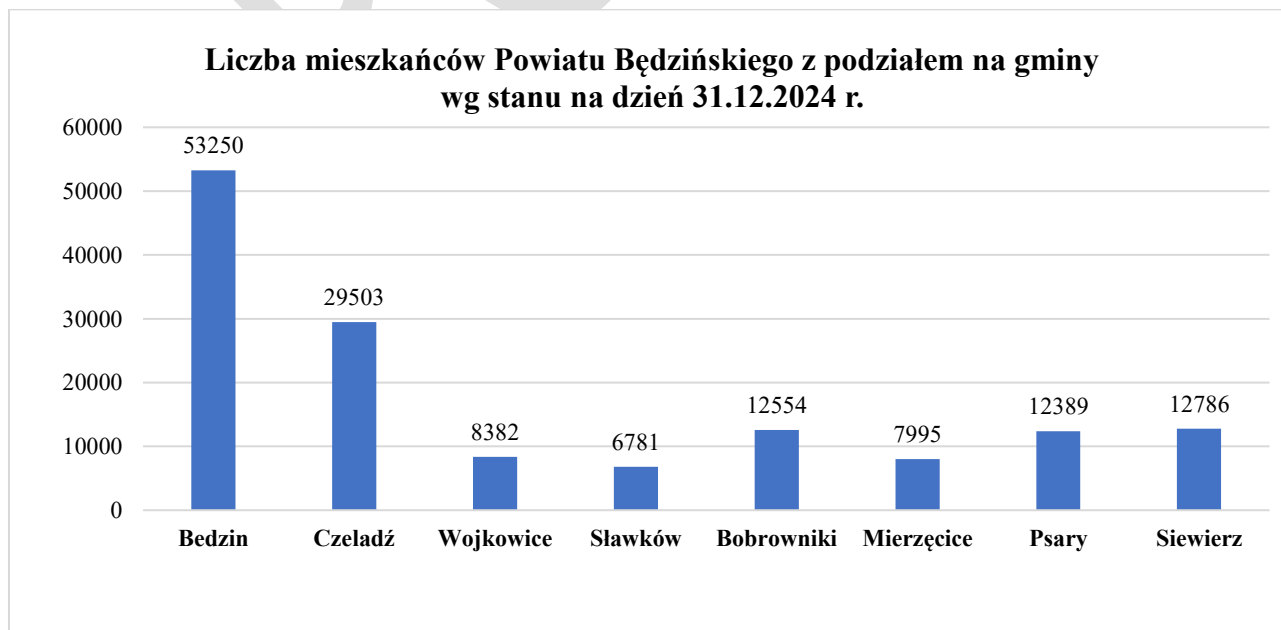
Ryc. 1 Podział administracyjny Powiatu Będzińskiego
Źródło: *bip.powiat.bedin.pl* (2020 r.)

Liczba mieszkańców Powiatu Będzińskiego w latach 2021-2025

wybrane dane statystyczne	2021 rok	2022 rok	2023 rok	2024 rok	30.06.2025 rok
Ludność ogółem	146 371	145 429	144 685	143 640	143 092
w tym:					
kobiety	76 534	75 997	75 595	75 007	74 746
mężczyźni	69 837	69 432	69 090	68 633	68 346
mieszkających w miastach	106 686	105 623	104 773	103 688	103 172
mieszkających na wsiach	39 685	39 806	39 912	39 952	39 920
ludność poszczególnych gmin:					
Miasto Będzin	55 065	54 322	53 848	53 250	52 858
Miasto Czeladź	30 492	30 165	29 876	29 503	29 430
Miasto Wojkowice	8 574	8 543	8 477	8 382	8 333
Miasto Sławków	6 909	6 879	6 842	6 781	6 768
Gmina Bobrowniki	12 406	12 489	12 563	12 554	12 547
Gmina Mierzęcice	7 877	7 943	7 985	7 995	8 013
Gmina Psary	12 336	12 342	12 327	12 389	12 356
Gmina miejsko-wiejska Siewierz	12 712	12 746	12 767	12 786	12 787

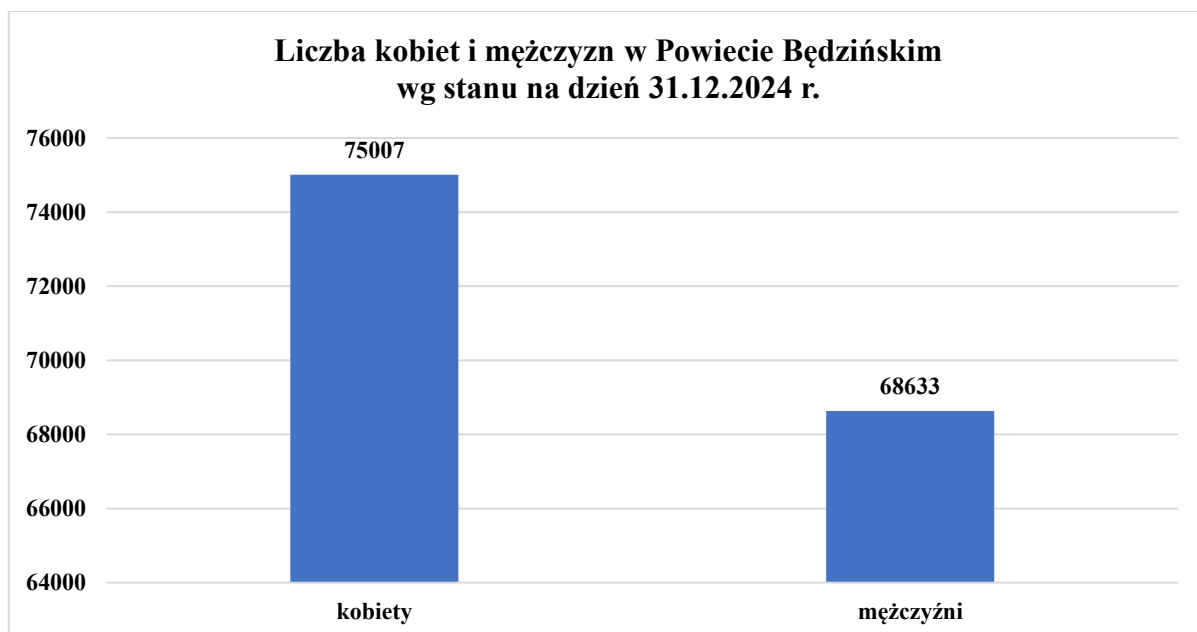
Tabela 2 Dane demograficzne w powiecie będzińskim lata 2021-2025

Źródło: Dane statystyczne GUS

Wykres 1 Liczba mieszkańców powiatu będzińskiego z podziałem na gminy - wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

W Powiecie Będzińskim zameldowanych osób na pobyt stały jest ponad **143 tys.**, natomiast w samej Gminie Będzin zamieszkuje ponad **53 tys.** osób co stanowi **37%** ludności całego powiatu.

Wykres 2 Liczba kobiet i mężczyzn w Powiecie Będzińskim wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

52% ludności całego powiatu będzińskiego stanowią kobiety, a wskaźnik feminizacji wynosi 109.

Podstawowe dane statystyczne

Liczba ludności	143 640
Mężczyźni	68 633
Kobiety	75 007
Wskaźnik feminizacji	109
Średnia gęstość zaludnienia	395 osób/km²

Tabela 3 Podstawowe dane statystyczne - wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

Źródło: Dane statystyczne GUS

Na podstawie danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego szacuje się, że osoby z niepełnosprawnościami stanowią około 10-11% mieszkańców powiatu będzińskiego. Przy populacji wynoszącej 143-148 tys. mieszkańców oznacza to, że w powiecie mieszka około

15-16 tys. osób posiadających prawne orzeczenie o niepełnosprawności lub doświadczających długotrwałych ograniczeń sprawności.

Liczba osób z niepełnosprawnościami w powiecie będzińskim w latach 2021-2025

Rok	Liczba mieszkańców powiatu	Szacowana liczba osób z niepełnosprawnościami
2021	146371	16 200
2022	145429	16 000
2023	144685	15 900
2024	143640	15 800
2025 (30.06.2025 r.)	143092	15 700

Tabela 4 Liczba osób z niepełnosprawnościami w powiecie będzińskim w latach 2021-2025

Źródło. Dane statystyczne GUS

Obniżenie sprawności funkcji fizycznych, psychicznych bądź umysłowych skutkuje zmniejszeniem zdolności do pełnienia ról społecznych i zawodowych na równi z osobami sprawnymi, dlatego istotne jest, aby kierunki działań na rzecz osób niepełnosprawnych, przyczyniały się do zredukowania lub likwidacji istniejących utrudnień i wiązały się z przystosowaniem pewnych obszarów do potrzeb osób niepełnosprawnych.

5. Charakterystyka niepełnosprawności

4.1. Definiowanie niepełnosprawności

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 sierpnia 1997 r. podjął uchwałę „Karta Praw Osób Niepełnosprawnych” regulującą prawa osób niepełnosprawnych. Zgodnie z definicją zawartą w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych:

„**Niepełnosprawni** są to osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi”.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych zawęży powyższą definicję określając:

„**Niepełnosprawność** - oznacza to trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu w szczególności powodującą niezdolność do pracy”.

Według definicji przyjętej przez Światową Organizację Zdrowia niepełnosprawność to ograniczenie lub brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu.

Warto podkreślić również, iż Konwencja ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami zaznacza, że niepełnosprawność nie wynika z dysfunkcji zdrowotnej, a z interakcji pomiędzy osobami z dysfunkcjami, a barierami wynikającymi z postaw ludzkich i środowiska, które utrudniają tym osobom pełny i skuteczny udział w życiu społeczeństwa, na zasadzie równości z innymi.

Analizując powyższe przytoczenia definicję niepełnosprawności przedstawia się jako stan niejednorodny, który obejmuje wiele ograniczeń funkcjonalnych, stałych lub przejściowych. Niepełnosprawność nie powinna być postrzegana przez pryzmat obniżonej sprawności, a poprzez pryzmat barier, które napotykają osoby z niepełnosprawnościami na swojej drodze do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

4.2. Orzekanie o niepełnosprawności

W polskim systemie prawnym funkcjonują obecnie dwa podstawowe systemy orzekania:

1. zaliczenie do jednego ze stopni niepełnosprawności - na podstawie przepisów ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych;
2. orzekanie o niezdolności do pracy - na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Na podstawie przepisów ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych można uzyskać orzeczenie o zaliczeniu do jednego z trzech stopni niepełnosprawności:

- **znaczny**- osoby z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolne do pracy lub zdolne jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagające w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji;

- **umiarkowany**- osoby z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolne do pracy lub zdolne tylko w warunkach pracy chronionej lub wymagające czasowej bądź częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych;

- **lekki**- osoby o naruszonej sprawności organizmu powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności jaką wykazują osoby o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną lub mające ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Osoby powyżej 16 roku życia mają możliwość uzyskania orzeczenia ustalającego stopień niepełnosprawności, które stanowi podstawę do przyznania ulg i uprawnień. W przypadku osób poniżej 16 roku życia zaliczanie do grona osób z niepełnosprawnościami następuje w wyniku orzeczenia stanowiącego o naruszonej sprawności fizycznej lub psychicznej o przewidywalnym okresie trwania powyżej 12 miesięcy z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu powodującej konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

W zależności od stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz jej wpływu na zdolność do pracy, jak również ewentualny obowiązek sprawowania opieki lub pomocy innym osobom zalicza się do jednego z wyżej wymienionych stopni niepełnosprawności.

Poniższa tabela przedstawia liczbę wydanych orzeczeń w latach 2021-2025 przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Będzinie z podziałem na stopnie niepełnosprawności.

**Liczba wydanych orzeczeń przez PZON Będzin wg stopnia niepełnosprawności
w latach 2021-2025**

	2021 rok	2022 rok	2023 rok	2024 rok	2025 rok
znaczny	656	772	955	1142	1035
umiarkowany	1082	1314	1464	1419	1441
lekki	588	710	682	738	798
RAZEM	2326	2796	3101	3299	3274

Tabela 5 Liczba wydanych orzeczeń przez PZON w Będzinie wg stopnia niepełnosprawności w latach 2021 - 2025
Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Analizując powyższe dane zauważyć można znaczną dominację stopnia umiarkowanego (ok. 43-47 % wszystkich wydawanych decyzji).

Bardzo dynamiczny przyrost orzeczeń (znaczny stopień) sugeruje zwiększone zapotrzebowanie na najwyższe formy wsparcia i opieki systemowej.

Orzeczenie o zaliczeniu do jednego ze stopni niepełnosprawności stanowi podstawę do korzystania z ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów, w tym na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.

Na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z funduszy ubezpieczeń społecznych można uzyskać orzeczenie o niezdolności do pracy- całkowitą bądź częściową, które stanowi podstawę do wydania decyzji o przyznaniu bądź odmowie przyznania świadczenia (renty). Orzeczenie o niezdolności do pracy wydawane jest w celach rentowych.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych przewiduje możliwość równego traktowania orzeczeń o niezdolności do pracy wydanych

przez lekarza orzecznika ZUS z orzeczeniami o zaliczeniu do jednego ze stopni niepełnosprawności tj.:

- orzeczenie o *całkowitej niezdolności* do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji traktowane jest na równi z orzeczeniem o *znaczny* stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenie o *niezdolności do samodzielnej egzystencji* jest traktowane na równi z orzeczeniem o *znaczny* stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenie o *całkowitej niezdolności* do pracy traktowane jest na równi z orzeczeniem o *umiarkowanym* stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy traktowane na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Na podstawie Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności rozróżnia się symbole przyczyny niepełnosprawności:

- 01-U- upośledzenie umysłowe,
- 02-P- choroby psychiczne,
- 03-L- zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,
- 04-O- choroby narządu wzroku,
- 05-R- upośledzenia narządu ruchu,
- 06-E- epilepsja,
- 07-S- choroby układu oddechowego i krążenia,
- 08-T- choroby układu pokarmowego,
- 09-M- choroby układu moczowo-płciowego,
- 10-N- choroby neurologiczne,
- 11-I- inne w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego,
- 12-C- całościowe zaburzenia rozwojowe.

Poniżej przedstawiony zostały dane dotyczące liczby osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności z uwzględnieniem przyczyny niepełnosprawności w latach 2021-2025.

	01-U	02-P	03-L	04-O	05-R	06-E	07-S	08-T	09-M	10-N	11-I	12-C
2021 rok	25	339	115	88	873	43	560	138	167	494	204	25
2022 rok	33	351	149	93	1193	61	766	145	214	652	235	27
2023 rok	38	347	147	96	1375	50	872	168	263	730	351	37
2024 rok	50	399	156	100	1399	49	943	174	266	763	369	41
2025 rok	55	457	157	135	1315	58	894	189	295	695	392	53

Tabela 6 Osoby zaliczone do stopnia niepełnosprawności z uwzględnieniem przyczyny niepełnosprawności w okresie 01.01.2021 r. – 31.12.2025 r. przez PZON w Będzinie

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Analiza danych wykazuje, że struktura przyczyn niepełnosprawności w wydanych orzeczeniach o stopniu niepełnosprawności w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r. jest zdominowana głównie przez:

- **05-R** (upośledzenie narządu ruchu) - zdecydowanie najliczniejsza grupa. Odnotowano tu wzrost z 873 osób (2021 r.) do szczytowego poziomu 1399 osób (2024 r.). W 2025 r. nastąpił spadek do 1315 osób,
- **07-S** (choroby układu oddechowego i krążenia) - druga co do wielkości kategoria. Wzrost z 560 (2021 r.) do 894 (2025 r.). Jest to stały trend wzrostowy (blisko 60% wzrostu w ciągu 5 lat),
- **10-N** (choroby neurologiczne) - znaczący wzrost z 494 (2021 r.) do 763 (2024 r.), z lekkim spadkiem do 695 w 2025 r.

Do zadań Powiatowego Zespołu należy wydawanie:

- orzeczeń o niepełnosprawności osobom w wieku do 16 roku życia;
- orzeczeń o stopniu niepełnosprawności osobom, które ukończyły 16 roku życia;
- orzeczeń o wskazaniach do ulg i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym stosownie do naruszonej sprawności organizmu i ograniczeń funkcjonalnych uzasadniających korzystaniem z nich;
- legitymacji osobie niepełnosprawnej;
- kart parkingowych.

W poniższej tabeli przedstawiono podział liczby osób z orzeczoną stopniem niepełnosprawności z podziałem na grupy wiekowe w latach 2021-2025.

**Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydane w okresie od 01.01.2021 r.
do 31.12.2025 r. dla osób powyżej 16. roku życia z podziałem na wiek**

2021	Przedział wiekowy	16-25	26-40	41-59	60 i więcej
	Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności	110	190	681	1345
2022	Przedział wiekowy	16-25	26-40	41-59	60 i więcej
	Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności	125	216	830	1625
2023	Przedział wiekowy	16-25	26-40	41-59	60 i więcej
	Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności	143	202	798	1958
2024	Przedział wiekowy	16-25	26-40	41-59	60 i więcej
	Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności	181	195	841	2082
2025	Przedział wiekowy	16-25	26-40	41-59	60 i więcej
	Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności	162	199	976	1937

Tabela 7 Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia z podziałem na grupy wiekowe
Źródło: Dane z EKSMOoN za okres 01.01.2021 r do 31.12.2025 r.

Analiza powyższych danych wykazuje, że najliczniejszą grupę, której wydawane są orzeczenia o stopniu niepełnosprawności stanowią osoby powyżej 60 roku życia

Wydane orzeczenia dotyczą zarówno kobiet jak i mężczyzn w różnym przedziale wiekowym, co przedstawia tabela poniżej.

**Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydane w okresie od 01.01.2021 r.
do 31.12.2025 r. dla osób powyżej 16 roku życia z podziałem na płeć osób
niepełnosprawnych**

2021	Kobiety	Mężczyźni
	1181	1145
2022	Kobiety	Mężczyźni
	1485	1311
2023	Kobiety	Mężczyźni
	1667	1434
2024	Kobiety	Mężczyźni
	1821	1478
2025	Kobiety	Mężczyźni
	1818	1456

Tabela 8 Podział wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności ze względu na płeć w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r.

Źródło: Dane EKSMOoN za okres 01.01.2021 r do 31.12.2025 r.

Analizując przedział lat 2021-2025 można wyraźnie zauważyć, iż liczba kobiet z orzeczoną niepełnosprawnością w każdym poszczególnym roku jest wyższa od liczby mężczyzn, a różnica ta z roku na rok się powiększa.

- w 2021 roku różnica wynosiła tylko **36 osób**,
- w 2025 roku różnica wzrosła do **362 osób**.

Liczbę dzieci z niepełnosprawnościami, które wymagają specjalnego wsparcia i pomocy w powiecie będzińskim określają dane:

- Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Będzinie, który wydaje orzeczenia o niepełnosprawności,
- Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Będzinie, która wydaje orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

Poniższa tabela prezentuje podział liczby dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością z uwzględnieniem grup wiekowych.

	do 3 lat	4-7	8-16	RAZEM
2021	54	88	168	310
2022	43	85	153	281
2023	35	75	139	249
2024	43	100	175	318
2025	34	83	133	250

Tabela 9 Orzeczenia o niepełnosprawności z uwzględnieniem wieku orzekanych osób przez PZON w Będzinie w latach 2021-2025

Źródło: Dane EKSMOoN za okres 01.01.2021 r do 31.12.2025 r.

Największa liczba wydanych orzeczeń dotyczy niezmiennie dzieci w wieku 8-16 lat. W większości lat grupa ta stanowi ponad połowę wszystkich wydanych orzeczeń. Może to być związane z tym, że właśnie w tym okresie życia częściej rozpoznawane są trudności w nauce, specyficzne zaburzenia rozwojowe oraz problemy związane ze zdrowiem psychicznym.

Tabela poniżej przedstawia liczbę wydanych orzeczeń o niepełnosprawności przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Będzinie w latach 2021-2025, z uwzględnieniem liczby symboli przyczyn niepełnosprawności oraz podziałem według płci. Zestawienie pozwala zobrazować strukturę wydanych orzeczeń oraz wskazać różnicę w liczbie orzeczeń między dziewczynkami i chłopcami w analizowanym okresie.

Orzeczenia o niepełnosprawności z uwzględnieniem liczby symboli przyczyny niepełnosprawności oraz płci orzekanych osób przez PZON w Będzinie w latach 2021-2025

liczba symboli przyczyny niepełnosprawności	2021 r.		2022 r.		2023 r.		2024 r.		2025 r.	
	według płci		według płci		według płci		według płci		według płci	
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
jeden symbol	82	154	85	126	80	122	76	156	64	123
dwa symbole	23	32	15	40	17	23	21	50	17	30
trzy symbole	7	12	5	10	2	5	4	11	4	12
RAZEM	112	198	105	176	99	150	101	217	85	165
	310		281		249		318		250	

Tabela 10 Orzeczenia o niepełnosprawności z uwzględnieniem liczby symboli przyczyny niepełnosprawności oraz płci orzekanych osób przez PZON w Będzinie w latach 2021-2025

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

W każdym analizowanym roku liczba orzeczeń wydawanych chłopcom jest znacząco wyższa (często niemal dwukrotnie) niż dziewczynkom. Przykładowo w 2024 roku na 101 dziewczynek przypadało aż 217 chłopców. Większość dzieci (75-80%) ma orzeczony jeden symbol przyczyny. Jednak fakt, że co roku kilkanaścioro dzieci otrzymuje orzeczenie z trzema symbolami, świadczy o istnieniu grupy z bardzo złożoną, sprzężoną niepełnosprawnością, wymagającą wielospecjalistycznej opieki.

Poniższa tabela przedstawia liczbę orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez PZON w Będzinie w latach 2021-2025 z uwzględnieniem symboli przyczyn niepełnosprawności. Zestawienie pozwala zobrazować, jakie rodzaje schorzeń najczęściej stanowiły podstawę do wydania orzeczenia w analizowanym okresie.

Liczba orzeczeń z danym symbolem przyczyny niepełnosprawności wydanych przez PZON w Będzinie w latach 2021-2025

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
01 - U	20	20	24	22	12
02 - P	23	27	14	24	29
03 - L	35	16	23	22	19
04 - O	18	9	7	11	14
05 - R	26	29	18	24	30
06 - E	22	15	7	14	8
07 - S	23	17	10	13	9
08 - T	5	6	4	10	6
9 - M	8	10	8	8	3
10 - N	82	84	46	68	51
11 - I	36	37	37	46	24
12 - C	105	96	105	157	124

Tabela 3 Liczba orzeczeń z danym symbolem przyczyny niepełnosprawności wydanych przez PZON w Będzinie w latach 2021-2025

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Symbol przyczyny niepełnosprawności zawarty w orzeczeniu odzwierciedla rozpoznanie uszkodzenia lub choroby, która niezależnie od przyczyny jej powstania powoduje zaburzenia funkcji organizmu oraz ograniczenia w wykonywaniu czynności życiowych i aktywności społecznej dziecka. Orzeczenie może zawierać więcej niż jeden symbol przyczyny niepełnosprawności, nie więcej niż trzy symbole schorzeń, które w porównywalnym stopniu wpływają na zaburzenie funkcji organizmu.

Najczęstszą przyczyną niepełnosprawności osób poniżej 16 roku życia zamieszkujących na terenie powiatu będzińskiego są całościowe zaburzenia rozwojowe (12-C), a w następnej kolejności choroby neurologiczne (10-N) oraz inne schorzenia, w tym choroby

endokrynologiczne, metaboliczne (np. cukrzyca), zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego oraz zakaźne (11-I).

Przedstawione poniżej dane dotyczące analizy struktury wydanych orzeczeń dla osób niepełnosprawnych w Powiecie Będzińskim zostały opracowane na podstawie danych Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności (EKSMOoN) w okresie od 01.01.2021r do 30.06.2025r.

Analizie zostały poddane dane wykazane w rejestrach Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Będzinie, Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Będzinie oraz wyroki z Sądów Powszechnych dotyczące mieszkańców Powiatu Będzińskiego

Liczba osób powyżej 16 roku życia zaliczonych do stopnia niepełnosprawności w 2021 r.

L.p.	Gmina	Stopień niepełnosprawności			RAZEM
		znaczny	umiarkowany	lekki	
1.	Będzin	230	467	274	971
2.	Czeladź	106	251	133	490
3.	Sławków	33	42	11	86
4.	Psary	47	72	33	152
5.	Wojkowice	36	68	25	129
6.	Siewierz	53	82	34	169
7.	Mierzęcice	34	66	31	131
8.	Bobrowniki	46	43	32	121
RAZEM		585	1091	573	2249

Tabela 11 Osoby niepełnosprawne powyżej 16 roku życia w 2021 r. zaliczone do stopnia niepełnosprawności przez PZON w Będzinie, WZON Katowice, Sądy Powszechne
Źródło: Dane EKSMOoN za 2021 r.

W 2021 r. liczba osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności prawomocnym orzeczeniem wynosiła **2249 osób**. Najwięcej osób z niepełnosprawnością było na terenie Miasta Będzin tj. **971 osób**, natomiast najmniej odnotowano w Gminie Sławków tj. **86 osób**.

Liczba osób powyżej 16 roku życia zaliczonych do stopnia niepełnosprawności w 2022 r.

L.p.	Gmina	Stopień niepełnosprawności			RAZEM
		znaczny	umiarkowany	lekki	
1.	Będzin	290	570	308	1168
2.	Czeladź	168	293	156	612
3.	Sławków	25	48	31	104
4.	Psary	39	85	49	173
5.	Wojkowice	42	84	41	167
6.	Siewierz	60	103	51	214
7.	Mierzęcice	39	55	32	126
8.	Bobrowniki	47	66	35	148
RAZEM		705	1304	703	2712

Tabela 12 Osoby niepełnosprawne powyżej 16 roku życia w 2022 r. zaliczone do stopnia niepełnosprawności przez PZON w Będzinie, WZON Katowice, Sądy Powszechnie
Źródło: Dane EKSMOoN za 2022 r.

W 2022 r. liczba osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności prawomocnym orzeczeniem wynosiła **2712 osób**. Najwięcej osób z niepełnosprawnością było na terenie Miasta Będzin tj. **1168 osób**, natomiast najmniej odnotowano w Gminie Sławków tj. **104 osoby**.

Liczba osób powyżej 16 roku życia zaliczonych do stopnia niepełnosprawności w 2023 r.

L.p.	Gmina	Stopień niepełnosprawności			RAZEM
		znaczny	umiarkowany	lekki	
1.	Będzin	370	635	309	1314
2.	Czeladź	139	307	142	588
3.	Sławków	35	46	24	105
4.	Psary	58	106	54	218
5.	Wojkowice	73	104	29	206
6.	Siewierz	98	125	51	274
7.	Mierzęcice	41	65	25	121
8.	Bobrowniki	55	76	43	174
RAZEM		869	1464	677	3010

Tabela 13 Osoby niepełnosprawne powyżej 16 roku życia w 2023 r. zaliczone do stopnia niepełnosprawności przez PZON w Będzinie, WZON Katowice, Sądy Powszechnie
Źródło: Dane EKSMOoN za 2023 r.

W 2023 r. liczba osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności prawomocnym orzeczeniem wynosiła **3010 osób**. Najwięcej osób orzeczonych było na terenie Miasta Będzin tj. **1314 osób**, natomiast najmniej odnotowano w Gminie Sławków tj. **105 osób**.

Liczba osób powyżej 16 roku życia zaliczonych do stopnia niepełnosprawności w 2024 r.

L.p.	Gmina	Stopień niepełnosprawności			RAZEM
		znaczny	umiarkowany	lekki	
1.	Będzin	371	564	323	1258
2.	Czeladź	210	316	146	672
3.	Sławków	44	58	43	145
4.	Psary	84	101	58	243
5.	Wojkowice	82	90	28	200
6.	Siewierz	95	126	60	281
7.	Mierzęcice	73	84	33	190
8.	Bobrowniki	79	94	32	205
RAZEM		1038	1433	723	3194

Tabela 14 Osoby niepełnosprawne powyżej 16 roku życia w 2024 r. zaliczone do stopnia niepełnosprawności przez PZON w Będzinie, WZON Katowice, Sądy Powszechne
Źródło: Dane EKSMOoN za 2024 r.

W 2024 r. liczba osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności prawomocnym orzeczeniem wynosiła **3194 osób**. Najwięcej osób z niepełnosprawnością było na terenie Miasta Będzin tj. **1258 osób**, natomiast najmniej odnotowano w Gminie Sławków tj. **145 osób**.

Liczba osób powyżej 16 roku życia zaliczonych do stopnia niepełnosprawności
– stan na dzień 30.06.2025 r.

L.p.	Gmina	Stopień niepełnosprawności			RAZEM
		znaczny	umiarkowany	lekki	
1.	Będzin	176	353	187	716
2.	Czeladź	107	164	88	360
3.	Sławków	27	29	23	79
4.	Psary	36	70	33	139
5.	Wojkowice	27	45	23	95
6.	Siewierz	45	62	35	142
7.	Mierzęcice	29	37	17	83
8.	Bobrowniki	33	45	33	111
RAZEM		480	806	439	1725

Tabela 15 Osoby niepełnosprawne powyżej 16 roku życia w okresie od 01.01.2025 r. do 30.06.2025 r. zaliczone do stopnia niepełnosprawności przez PZON w Będzinie, WZON Katowice, Sądy Powszechnie
 Źródło: Dane EKSMOoN za okres 30.06.2025r.

W okresie od 01.01.2025 r. do 30.06.2025 r. liczba osób zaliczanych do stopnia niepełnosprawności prawomocnym orzeczeniem wynosiła **1725 osób**. Najwięcej osób z niepełnosprawnością odnotowano na terenie Miasta Będzin tj. **716 osób**, natomiast najmniej osób wykazuje Gmina Sławków **79 osoby**.

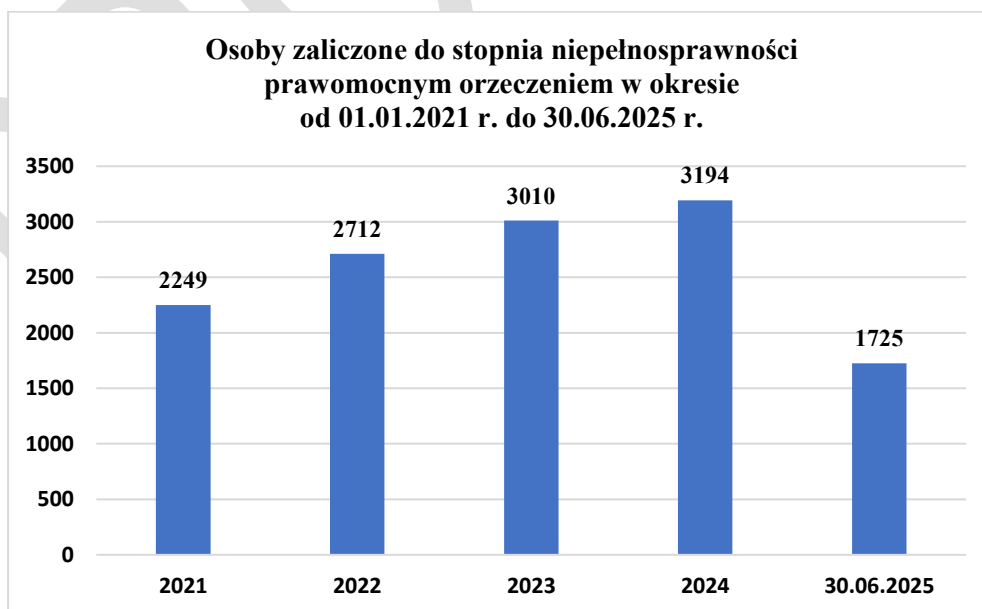

Tabela 16 Osoby zaliczane do stopnia niepełnosprawności prawomocnym orzeczeniem w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2025 r.
 Źródło: Dane EKSMOoN

5. Analiza niepełnosprawności na rynku pracy w Powiecie Będzińskim

Powiat będziński jest regionem województwa śląskiego z jednej strony posiadającym szereg instytucji i organizacji działających i wspierających środowisko osób z niepełnosprawnością, z drugiej zaś liczba osób niepełnosprawnych wymagających wsparcia i pomocy jest stosunkowo duża i wobec tego zakres i oczekiwania środowiska stają się coraz większe.

Osoby z niepełnosprawnością mają znacznie mniejsze od pozostałych osób szanse na zatrudnienie i przez to są szczególnie zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

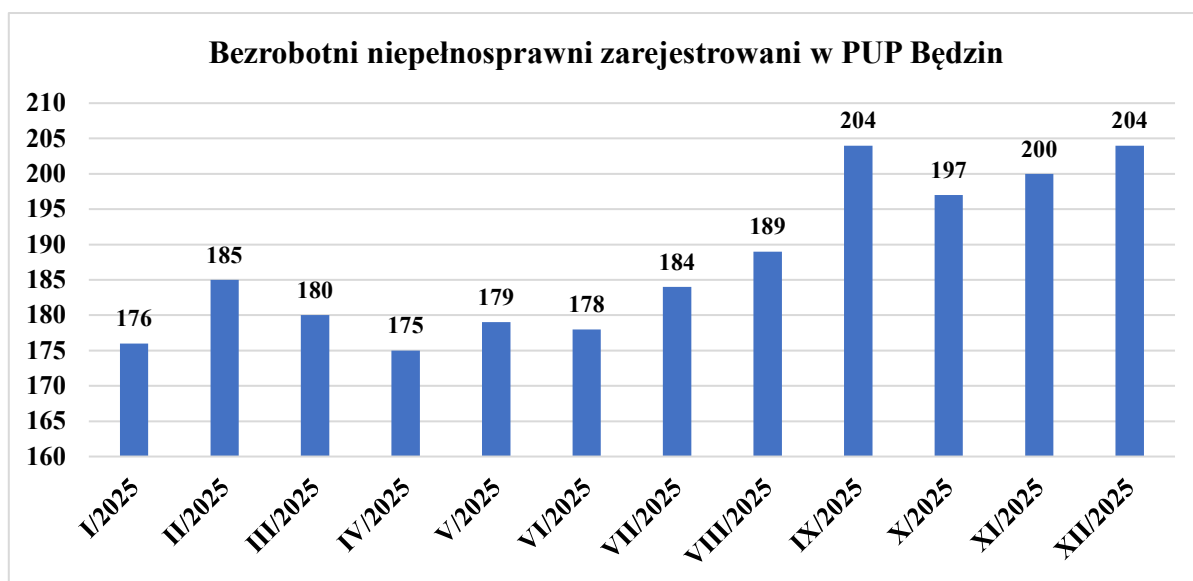
Mechanizmy wynikające ze znowelizowanej ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2025 poz. 913) są skierowane przede wszystkim na otwarty rynek pracy z myślą o rozwinięciu mechanizmów powodujących zwiększenie zainteresowania pracodawców zatrudnieniem osób z niepełnosprawnościami.

W społeczeństwie nadal funkcjonuje stereotyp, że ludzie niepełnosprawni mogą być zatrudnieni tylko w zakładach pracy chronionej. Tymczasem mogą oni podejmować pracę na otwartym rynku, jak również prowadzić własną działalność gospodarczą.

Celem rehabilitacji zawodowej jest ułatwienie osobie niepełnosprawnej będącej w wieku aktywności zawodowej uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia. W osiągnięciu tego celu pomagają różnorodne działania nakierowane na wybór odpowiedniego zawodu przez osobę niepełnosprawną, pomoc takiej osobie w przygotowaniu się do pracy, pośrednictwo w uzyskaniu odpowiedniego, a więc dostosowanego do ograniczeń wynikających z niepełnosprawności, zatrudnienia oraz pomoc w odnalezieniu się w miejscu pracy.

Rehabilitacja zawodowa jest kluczowa w procesie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych. Praca jest nie tylko sposobem na niezależność ekonomiczną, ale daje też poczucie sensu i przydatności społecznej.

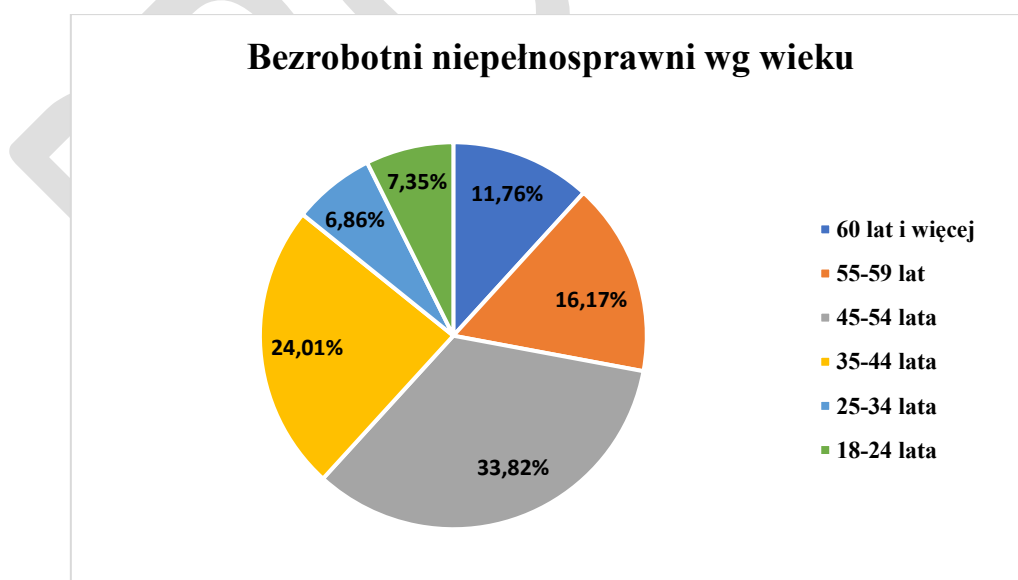
Liczba osób niepełnosprawnych w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Będzinie według stanu na 31 grudnia 2025 r. wynosiła 204 osób bezrobotnych niepełnosprawnych, które stanowiły 7% ogółu zarejestrowanych (2909 osoby). Od stycznia do grudnia br. liczba zarejestrowanych w tej grupie zwiększyła się o 28 osób.

Wykres 3 Bezrobotni niepełnosprawni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie w okresie od 01.01.2025 r. do 31.12.2025 r.

Źródło: Dane PUP Będzin

Analiza cech społeczno-demograficznych osób z niepełnosprawnością zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie pracy w Będzinie wykazała, iż na koniec grudnia 2025 r. najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 45-54 lata- 69 osób, a następnie w wieku 35-44 lat- 49 osób i wieku 55-59 lat 33 osób. Osoby we przedziale wiekowym 60 lat i więcej stanowiły 11,8% (24 osób), od 18-24 lat- 15 osób oraz 25-43 lata- 14 osób.

Wykres 4 Podział procentowy wg. wieku bezrobotnych z orzeczoną stopniem niepełnosprawności, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie w okresie od 01.01.2025 r. do 31.12.2025 r.

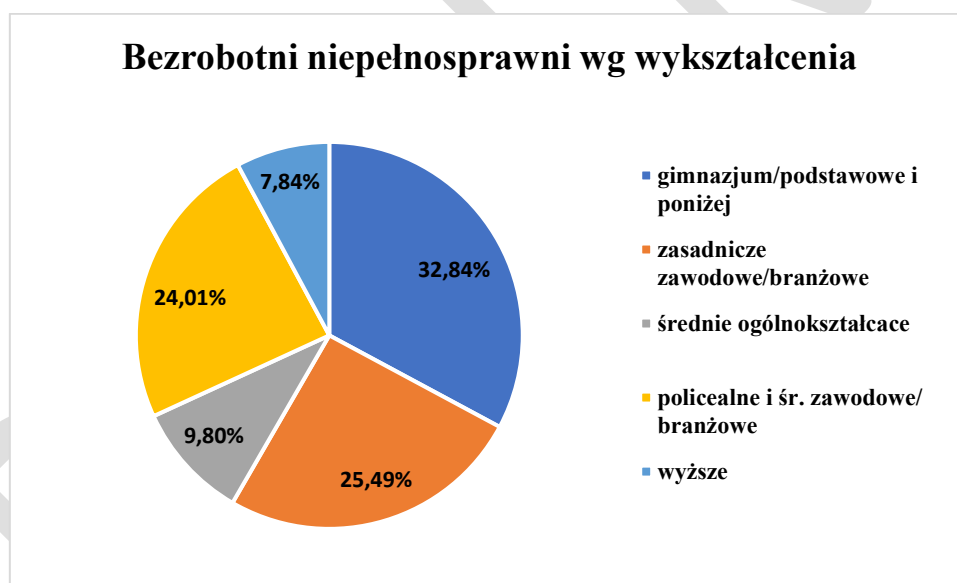
Źródło: Dane PUP Będzin

Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych wg wieku						
Przedział wieku	18-24	25-34	35-44	45-54	55-59	60 i więcej
Liczba osób	15	14	49	69	33	24

Tabela 17 Liczba Osób niepełnosprawnych bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie w okresie od 01.01.2025 r. do 31.12.2025 r.

Źródło: Dane PUP Będzin

Analizując poziom wykształcenia bezrobotnych niepełnosprawnych zarejestrowanych powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie stwierdzono, że największy udział stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym/podstawowym i poniżej - 67 osób, zasadniczym zawodowym/branżowym- 52 osób, a następnie policealnym i średnim zawodowym/branżowym- 49 osób, wyższym- 16 osób oraz średnim ogólnokształcącym 20 osób

Wykres 5 Podział procentowy wg wykształcenia, bezrobotnych z orzeczoną stopniem niepełnosprawności, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie w okresie od 01.01.2025 r. do 31.12.2025 r.

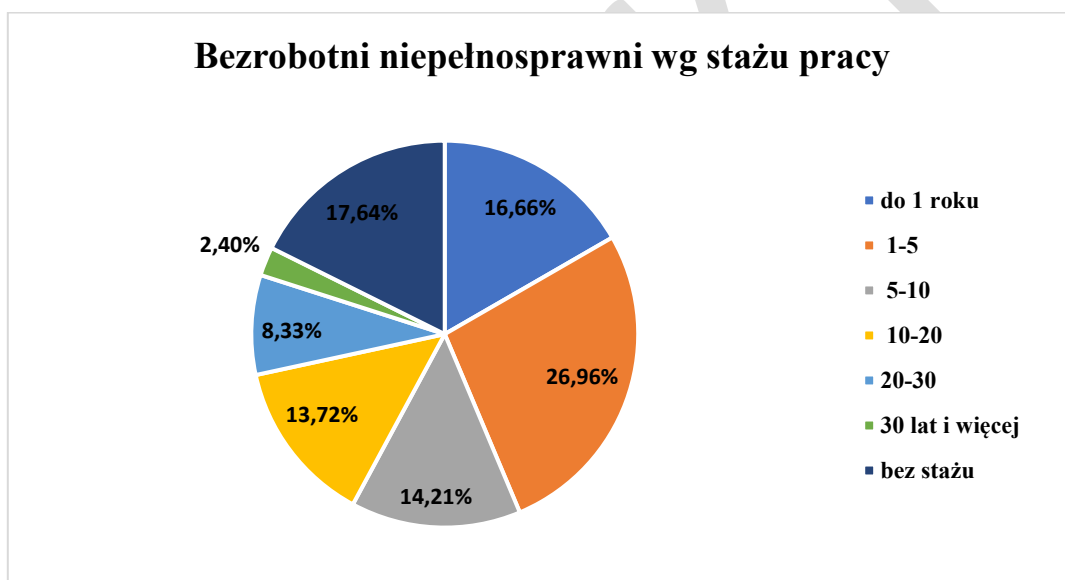
Źródło: Dane PUP Będzin

W odniesieniu do stażu pracy największy udział bezrobotnych ze stopniem niepełnosprawności należał do grupy 1-5 lat- 26,96% (55 osób), a następnie osoby bez stażu 17,64% (36 osób) i grupa do 1 roku- 16,66% (34 osoby), kolejne grupy to 5-10 lat – 14,21% (29 osób) i 10-20 lat- 13,72% (28 osób), następnie grupa 20-30 lat- 8,33% (17 osób) i najmniejsza grupa to osoby o stażu 30 lat i więcej- 2,4% (5 osób).

STAŻ PRACY OGÓŁEM							
	do 1 roku	1-5 lat	5-10 lat	10-20 lat	20-30 lat	30 lat i więcej	Brak stażu
Ilość osób	34	55	29	28	17	5	36

Tabela 18 Struktura zarejestrowanych osób niepełnosprawnych wg stażu pracy. Stan na dzień 31.12.2025 r.

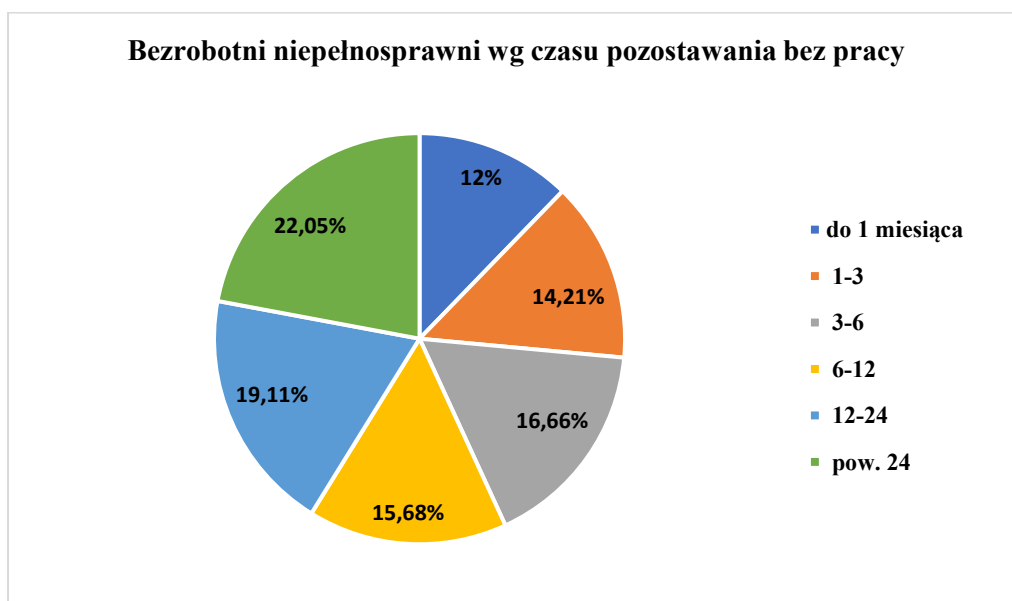
Źródło: Dane PUP Będzin

Wykres 6 Struktura procentowa zarejestrowanych osób niepełnosprawnych wg stażu pracy. Stan na dzień 31.12.2025 r.

Źródło: Dane PUP Będzin

Omawiając czas pozostania bez pracy bezrobotnych niepełnosprawnych stwierdzono, że najliczniejszą grupę stanowią osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy- 22,05% (45 osoby), a następnie od 12-24 miesięcy- 19,11% (39 osoby), od 3-6 miesięcy- 16,66% (34 osób), od 6-12 miesięcy- 15,68% (32 osoby), od 1-3 miesięcy- 14,21% (29 osoby). Najmniejszy udział należał do osób pozostających w ewidencji do 1 miesiąca- 12,25% (25 osób).

Wykres 7 Struktura procentowa zarejestrowanych osób niepełnosprawnych wg czasu pozostawania bez pracy.
Stan na dzień 31.08.2025 r.
Źródło: Dane PUP Będzin

6. Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnością

Światowa Organizacja Zdrowia **rehabilitację społeczną** definiuje jako *część ogólnego procesu rehabilitacji, który ma na celu integrację osób z naruszeniem sprawności organizmu, poprzez udzielenie jej pomocy w przystosowaniu się do wymagań życia społecznego i pracy zawodowej, usuwając jednocześnie ekonomiczne i społeczne przeszkody utrudniające proces rehabilitacji.*

Rehabilitacja społeczna służy, więc przygotowaniu osoby niepełnosprawnej do życia wspólnie z innymi w rodzinie, wśród przyjaciół i znajomych, czy też w szerokim kontekście społeczności lokalnej. Jej celem jest włączenie osoby z niepełnosprawnością w różne przejawy życia społecznego tak, by mogła czuć się potrzebną, akceptowaną i pełnowartościowym członkiem społeczeństwa i mogła korzystać ze wszystkich dóbr będących wytworem tego społeczeństwa.

6.1. Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Ważnym elementem umożliwiającym prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie jest posiadanie przez osoby niepełnosprawne odpowiedniego sprzętu rehabilitacyjnego i przedmiotów ortopedycznych. Zakup tych przedmiotów bardzo ułatwia osobom z niepełnosprawnościami funkcjonowanie w życiu codziennym.

Osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności bądź orzeczenie o stopniu niepełnosprawności mogą ubiegać się o dofinansowanie do zaopatrzenia:

- w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- w sprzęt rehabilitacyjny.

O dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego mogą ubiegać się osoby z niepełnosprawnościami stosownie do rodzaju i stopnia niepełnosprawności oraz indywidualnych potrzeb wynikających z niepełnosprawności w sytuacji gdy zachodzi wyraźna potrzeba prowadzenia rehabilitacji w warunkach domowych.

W poniższej tabeli zostały przedstawione dane o wysokości dofinansowania na zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz liczba osób z niepełnosprawnościami, które otrzymały dofinansowanie w latach 2021-2025.

Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w latach 2021-2025					
	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	377	250	394	527	506
Wartość dofinansowania w złotych	628 958,66	708 690,00	799 265,73	1 183 340,48	1 154 306,04
Wysokość środków PFRON (zgodnie z Uchwałą Rady Powiatu)	630 000,00	708 729,00	799 382,00	1 183 341,00	1 154 308,00

Tabela 19 Dane dotyczące dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w latach 2021-2025

6.2. Likwidacja barier funkcjonalnych

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie udziela dofinansowania do likwidacji barier, która ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie osobie z niepełnosprawnością wykonywania podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem. Wyróżniamy trzy rodzaje barier:

- ✓ **BARIERY ARCHITEKTONICZNE**, których likwidacja polega na udostępnieniu przestrzeni architektonicznej osobie z niepełnosprawnością, np. modernizacja łazienki celem przystosowania jej do potrzeb osoby mającej problemy z poruszaniem się.

- ✓ **BARIERY TECHICZNE**, których likwidacja polega przede wszystkim na inwestycjach w sprzęt techniczny pozwalający osobie z niepełnosprawnością na samodzielne funkcjonowanie,
- ✓ **BARIERY W KOMUNIKOWANIU SIĘ**, których likwidacja polega na usunięciu ograniczeń uniemożliwiających lub utrudniających osobie z niepełnosprawnością swobodne porozumiewanie się z otoczeniem i/lub przekazanie informacji.

O dofinansowanie likwidacji barier funkcjonalnych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne jeśli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z rodzaju ich niepełnosprawności. Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy.

Wysokość dofinansowania likwidacji barier funkcjonalnych wynosi 95% kosztów przedsięwzięcia, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę osób niepełnosprawnych, które otrzymały dofinansowanie na likwidację poszczególnych barier funkcjonalnych w latach 2021-2025.

Liczba osób z niepełnosprawnością, które otrzymały dofinansowanie ze środków PFRON do likwidacji barier funkcjonalnych w latach 2021-2025

	2021	2022	2023	2024	2025
likwidacja barier w komunikowaniu się	74	71	76	40	15
likwidacja barier technicznych	50	48	48	55	81
Likwidacja barier architektonicznych	29	19	19	11	9
RAZEM	153	138	143	106	105

Tabela 20 Porównanie liczby osób z niepełnosprawnościami którym udzielono dofinansowania w latach 2021-2025 dot. likwidacji barier funkcjonalnych

Źródło. Statystyka PCPR Będzin

Poniżej przedstawiono dane dotyczące wartości dofinansowania udzielonego osobom niepełnosprawnym na likwidację barier funkcjonalnych na przestrzeni lat 2021-2025.

Dofinansowanie likwidacji barier funkcjonalnych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych					
	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Wartość dofinansowania w złotych	692 599,00	614 379,00	518 999,09	522 647,67	675 006,05
Wysokość środków PFRON (zgodnie z Uchwałą Rady Powiatu)	694 919,00	616 705,00	519 000,00	522 648,00	675 251,00

Tabela 21 Dane dotyczące dofinansowania likwidacji barier funkcjonalnych w latach 2021-2025
Źródło. Statystyka PCPR Będzin

6.3. Turnusy rehabilitacyjne

Turnus rehabilitacyjny oznacza zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

Dane dotyczące wniosków przyjętych i zrealizowanych w ramach zadania w Powiecie Będzińskim w latach 2021-2025 prezentuje poniższa tabela.

Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych					
	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	544	609	445	492	509
Wartość dofinansowania	591 263,00	739 836,00	904 252,44	1 073 932,00	1 152 121,00
Wysokość środków PFRON (zgodnie z Uchwałą Rady Powiatu)	600 000,00	750 000,00	906 893,00	1 077 324,00	1 156 751,00

Tabela 22 Dane dotyczące dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych w latach 2021-2025
Źródło. Statystyka PCPR Będzin

6.4. Sport, kultura, rekreacja i turystyka

Organizacje, stowarzyszenia i podmioty działające na rzecz osób z niepełnosprawnością mogą ubiegać się o dofinansowanie ze środków PFRON kosztów organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

Dofinansowanie nie obejmuje kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).

Działające na terenie powiatu będzińskiego organizacje i stowarzyszenia każdego roku ubiegają się o dofinansowanie do organizacji imprez sportowo-kulturalnych dla swoich członków. Wniosek o dofinansowanie składa się do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie w terminie do 30 listopada roku poprzedzającego realizację zadania. Wysokość dofinansowania organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych wynosi 60% kosztów przedsięwzięcia.

Tabela przedstawia liczbę podpisanych umów z organizacjami oraz wartość wpłaconego dofinansowania w ramach zadania sport, kultura, rekreacja i turystyka osób z niepełnosprawnością.

Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych					
	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Liczba podpisanych umów z Organizatorami	16	16	17	24	26
Wartość dofinansowania w złotych	103 093,04	125 333,50	150 632,59	215 396,00	271 706,29
Wysokość środków PFRON (zgodnie z Uchwałą Rady Powiatu)	104 621,00	125 334,00	150 663,00	215 396,00	271 707,00

Tabela 23 Dane dotyczące dofinansowania w ramach SKRT w latach 2021-2025

Źródło: Statystyka PCPR Będzin

6.5. Aktywny Samorząd

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie realizuje pilotażowy program „Aktywny Samorząd”.

Program ten jest ważnym krokiem w kierunku wydajniejszego modelu polityki społecznej wobec osób z niepełnosprawnością. Bezpośrednim realizatorem programu jest samorząd powiatowy, który występuje do właściwego Oddziału PFRON o przyznanie środków finansowych na realizację programu oraz zawiera PFRON umowę w sprawie realizacji programu.

Formy wsparcia przewidziane w programie adresowane są do uprawnionych osób fizycznych zamieszkałych na terenie danego powiatu:

- MODUŁ I:

1. Obszar A – likwidacja bariery transportowej:

- Zadanie 1 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do samochodu (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności - do 16 roku życia lub osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu);
- Zadanie 2 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy (adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu);

- Zadanie 3 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy (adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu, w stopniu wymagającym korzystania z usług tłumacza języka migowego);
- Zadanie 4 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do samochodu (adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu).

2. Obszar B – likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym:

- Zadanie 1 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności – do 16 roku życia lub do osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu wzroku lub obu rąk);
- Zadanie 2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania;
- Zadanie 3 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (adresowana do osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu wzroku);
- Zadanie 4 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu i trudnościami w komunikowaniu się za pomocą mowy);
- Zadanie 5 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności – do 16 roku życia lub osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

3. Obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się:

- Zadanie 1 – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności - do 16 roku życia lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją

uniemożliwiająca samodzielne poruszanie się za pomocą wózka inwalidzkiego o napędzie ręcznym);

- Zadanie 2 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności - do 16 roku życia lub osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności);
- Zadanie 3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości (adresowana do osób ze stopniem niepełnosprawności);
- Zadanie 4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne - co najmniej na III poziomie jakości (adresowana do osób ze stopniem niepełnosprawności);
- Zadanie 5 – pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności - do 16 roku życia lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu powodującą problemy w samodzielnym przemieszczaniu się i posiadających zgodę lekarza specjalisty na użytkowanie przedmiotu dofinansowania);
- Zadanie 6 - pomoc w zakupie manualnego wózka multipozycyjnego lub jego niezbędnego wyposażenia, adresowana do osób w wieku od rozpoczęcia edukacji przedszkolno-szkolnej do 18 roku życia lub w wieku aktywności zawodowej, ze stopniem niepełnosprawności lub z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia), z niepełnosprawnością sprzężoną, tj. co najmniej dwoma przyczynami wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenia o niepełnosprawności, z koniecznością stałego korzystania z ręcznego wózka inwalidzkiego dopasowanego do potrzeb wynikających z ograniczeń w pozycji siedzącej, co powoduje konieczność korzystania z manualnego wózka multipozycyjnego, których wnioski uzyska pozytywną opinię eksperta PFRON co do funkcjonalnego dostosowania wózka do indywidualnych potrzeb i aktywności jego użytkownika.

4. Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej (dziecka przebywającego w żłobku lub przedszkolu albo pod inną tego typu opieką, pomoc adresowana do osób ze znacznym

lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, które są przedstawicielem ustawowym lub opiekunem prawnym dziecka).

5. Obszar E – pomoc w kontynuowaniu rehabilitacji w formie wentylacji domowej, adresowana do osób ze stopniem niepełnosprawności lub z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia), które korzystają z koncentratora tlenu lub respiratora w warunkach domowych w ramach świadczenia udzielanego przez ośrodek domowego leczenia tlenem lub ośrodek wentylacji domowej, tj. pod opieką:

- paliatywną lub hospicjum lub długoterminową pielęgniarstwą,
- zespołu długoterminowej opieki domowej dla pacjentów wentylowanych mechanicznie,
- poradni/ośrodka/zespołu domowego leczenia tlenem,
- lekarza specjalisty, który zalecił stosowanie urządzenia, przy czym wsparcie dotyczy także osób korzystających z urządzenia wypożyczonego lub zakupionego ze środków własnych.

- MODUŁ II- pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym, który jest adresowany do osób ze stopniem niepełnosprawności, pobierających naukę w:

- w szkole policealnej,
- w kolegium,
- w szkole wyższej (studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia, jednolite studia magisterskie, studia podyplomowe lub doktorskie albo doktoranckie prowadzone przez szkoły wyższe w systemie stacjonarnym/ dziennym lub niestacjonarnym/ wieczorowym/ zaocznym lub eksternistycznym, w tym również za pośrednictwem Internetu),

a także do osób, które przewód doktorski otworzyły poza studiami doktoranckimi/doktorskimi.

W poniższej tabeli zaprezentowano wydatkowanie środków na realizację Programu Aktywny Samorząd na przestrzeni lat 2021-2025

Realizacja Programu „Aktywny Samorząd” w latach 2021-2025						
		2021	2022	2023	2024	2025
Środki otrzymane	Moduł I	327 000,00	535 600,00	638 500,00	859 367,00	860 000,00
	Moduł II	221 000,00	202 172,45	236 600,00	306 000,00	445 000,00
Środki wydatkowane	Moduł I	316 582,53	431 860,06	581 779,71	579 520,41	380 998,13
	Moduł II	215 865,36	186 403,23	229 303,15	290 024,00	282 000,00

Tabela 24 Realizacja Programu „Aktywny Samorząd” w latach 2021-2025

Źródło. Statystyka PCPR Będzin

- **MODUŁ III** - likwidacją barier w dostępie do mieszkania spełniającego indywidualne kryterium dostępności.

- Zadanie 1 - pomoc w zamianie architektonicznie niedostępnego mieszkania na mieszkanie spełniające indywidualne kryterium dostępności, znajdujące się w lokalizacji umożliwiającej samodzielne opuszczenie budynku, aż do poziomu zero przed budynkiem
- Zadanie 2 - pomoc w wynajęciu samodzielnego mieszkania, które spełnia indywidualne kryterium dostępności

6.6. Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością

Powiat Będziński jest realizatorem resortowego Programu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej pn. „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością”. Program ma na celu umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami aktywne uczestnictwo w życiu lokalnej społeczności, poprzez upowszechnienie usługi asystenckiej jako ogólnodostępnej formy wsparcia.

Program skierowany jest do:

- osób z niepełnosprawnością posiadających orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym lub umiarkowanym;

- dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz koniecznością stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Beneficjenci Programu mają możliwość korzystania ze wsparcia asystentów w codziennych czynnościach, załatwianiu spraw urzędowych, bądź w celu uczestnictwa w wydarzeniach integracyjno - rekreacyjnych w określonym przez jednostkę realizującą działanie wymiarze czasowym.

Środki finansowe na realizację programu „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością” dla JST				
2021	2022	2023	2024	2025
195 000,00 zł	157 950,00 zł	103 950,00 zł	59 000,00 zł	66 100,00 zł

Tabela 25 Środki finansowe na realizację programu „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością” dla JST w latach 2021-2025

Źródło. Statystyka PCPR Będzin

6.7. Opieka Wytechnieniowa

Na terenie powiatu będzińskiego rozwija się również działalność projektowa w zakresie wsparcia członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami. Pomoc w ramach Programu „Opieka wytechnieniowa” realizowany jest poprzez doraźną pomoc w opiece nad:

- dzieckiem z orzeczeniem o niepełnosprawności,
- osobę dorosłą posiadającą orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności (lub inne orzeczenie traktowane na równi z nim).

Osoby objęte wsparciem w tej formie mają możliwość skorzystania z odciążenia od codziennych obowiązków łączących się ze sprawowaniem opieki, a także zapewnienia dla siebie czasu na odpoczynek i regenerację.

Powiat Będziński do realizacji Programu „Opieka wytchnieniowa” przystąpił w 2024 r.

Środki finansowe na realizację programu „Opieka wytchnieniowa” dla JST	
2024 r.	2025 r.
60 000,00 zł	60 000,00 zł

Tabela 26 Środki finansowe na realizację programu „Opieka wytchnieniowa” dla JST w latach 2024-2025
Źródło: Statystyka PCPR Będzin

6.8. Program Wyrównywania Różnic Między Regionami

Celem Strategicznym Programu jest wyrównywanie szans oraz zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami do rehabilitacji zawodowej i społecznej ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących regiony słabiej rozwinięte gospodarczo i społecznie. Adresatami Programu są samorządy powiatowe, gminy, organizacje pozarządowe, placówki edukacyjne i zdrowotne.

Ze środków przeznaczonych na realizację programu udzielona może być pomoc w ramach:

1. **obszaru A** – na inwestycje w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych zapewniające dostępność lokali zamieszkiwanych przez osoby z niepełnosprawnościami;
2. **obszaru B** – na likwidację barier w urzędach, placówkach edukacyjnych, środowiskowych domach samopomocy, centrach i klubach integracji społecznej przedsiębiorstwach społecznych, bibliotekach publicznych lub prowadzonych przez organizacje pozarządowe placówkach służących rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami w zakresie umożliwienia osobom z niepełnosprawnościami poruszania się i komunikowania;
3. **obszaru C** – na utworzenie spółdzielni socjalnych;
4. **obszaru D** – na likwidację barier transportowych;

5. **obszaru E** - na dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób z niepełnosprawnościami;
6. **obszaru F** - na utworzenie warsztatów terapii zajęciowej oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej środowiskowych domów samopomocy lub zakładów aktywności zawodowej;
7. **obszaru G** – na finansowanie zadań ustawowych powiatu dotyczących rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami;
8. **obszaru H** – na realizowanie usługi „door-to-door” dla osób z niepełnosprawnościami.
- 9.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie w latach 2021-2025 było realizatorem Programu, w poniższej tabeli przedstawiono wysokość udzielonych dofinansowań:

Realizacja Programu Wyrównywanie Różnic Między Regionami w latach 2021-2025						
		2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Obszar B	środki przyznane na realizację zadania	115212,75	14498,96	7349,31	8968,10	241028,54 (w realizacji)
	środki wypłacone	115083,60	7600,24	7123,73	8968,10	9007,34
Obszar F	środki przyznane na realizację zadania	14554,97	-	-	-	-
	środki wypłacone	14554,97	-	-	-	-
Obszar D	środki przyznane na realizację zadania	-	-	135000,00	351,500,00	-
	środki wypłacone	-	-	135000,00	212236,50	-

Tabela 27 Realizacja Programu Wyrównywanie Różnic Między Regionami w latach 2021-2025

Źródło: Dane Statystyczne PCPR Będzin

7. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia w Powiecie Będzińskim

7.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób z niepełnosprawnością (Dz.U. 2025 poz. 913 t.j.) w ramach rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie realizuje następujące zadania:

- dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie sport, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze osobom niepełnosprawnym,
- likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie do likwidacji barier transportowych,
- dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego dla instytucji,
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania Warsztatów Terapii Zajęciowej,
- pilotażowy program „Aktywny samorząd”, którego głównym celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów pomocy w życiu społecznym, zawodowym i dostępie do edukacji w zakresie,
- Program Wyrównywania Różnic Między Regionami III,
- Program „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością”,
- Program „Opieka wytchnieniowa”.

7.2. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Będzinie (PZON) został powołany z dniem 1 stycznia 2002 r. przez Starostę Będzińskiego i zajmuje się wydawaniem orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, a także legitymacji i kart parkingowych.

Siedziba PZON mieści się w Będzinie przy ul. Ignacego Krasickiego 17 i obejmuje swoimi działaniami mieszkańców powiatu będzińskiego.

Decyzję o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych wydają odpowiednio przeszkoleni członkowie składów orzekających powołani przez Starostę Będzińskiego.

Według stanu na dzień 31.12.2025 r. powołanych było

a) 14 lekarzy – przewodniczących składów orzekających, w tym:

- 1 lekarz medycyny pracy,
- 2 lekarzy neurologów,
- 1 lekarz okulista,
- 2 lekarzy ortopedów,
- 1 lekarz laryngolog,
- 2 lekarzy pediatrów,
- 3 lekarzy psychiatrów,
- 2 lekarzy internistów,

b) 7 członków składów orzekających jako:

- doradca zawodowy,
- pracownik socjalny,
- pedagog
- psycholog

7.3. Dom Pomocy Społecznej dla Osób Przewlekłe Psychiczenie Chorych w Będzinie

Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu i którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, mogą się ubiegać o umieszczenie w Domu Pomocy Społecznej (DPS).

Dom Pomocy Społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze wspomagające i edukacyjne w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Powiat Będziński jest organem prowadzącym dla Domu Pomocy Społecznej, znajdującego się w Będzinie przy ulicy Mickiewicza 2. DPS zlokalizowany jest w trzech obiektach. DPS w Będzinie przeznaczony jest dla osób przewlekłe i psychicznie chorych

i posiada charakter domu stacjonarnego o zasięgu ponadgminnym. Placówka może mieścić 100 podopiecznych.

Średni miesięczny koszt utrzymania w DPS zgodnie z Zarządzeniami Starosty Będzińskiego w latach 2021- 2026 wynosił:

Średni miesięczny koszt utrzymania zgodnie z Zarządzeniami Starosty Będzińskiego w latach 2021-2026					
2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.	2026 r.
4 842 zł	5 638 zł	5 993 zł	7 076 zł	8 064 zł	9 251 zł

Tabela 28 Średni miesięczny koszt utrzymania w DPS zgodnie z zarządzeniem Starosty Będzińskiego w latach 2021-2026

Źródło: Dane statystyczne PCPR Będzin

Zgodnie z danymi na 31 grudnia 2025 r. w placówce przebywało łącznie **99** pensjonariuszy, natomiast **27 osób** oczekuje na umieszczenie.

Misją Domu Pomocy Społecznej w Będzinie jest przezwyciężenie trudności i ograniczeń, jakie niesie ze sobą niepełnosprawność w postaci choroby psychicznej oraz osiąganie pozytywnych wyników w funkcjonowaniu podopiecznych. Pracownicy dążą do jak najlepszego rozwoju mieszkańców poprzez usprawnienie niezaburzonych funkcji psychicznych, kompensowanie braków, a w konsekwencji doprowadzenie do jak najpełniejszego usprawnienia psychicznego.

7.4. Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Ostoja” w Czeladzi

Osoby, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych mogą być przyznane usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone w ośrodku wsparcia, jakim jest Środowiskowy Dom Samopomocy „Ostoja” w Czeladzi.

Placówka świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowaniu w życiu społecznym.

Na terenie Powiatu Będzińskiego działa Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Ostoja”, którego siedziba znajduje się w Czeladzi przy ul. Sikorskiego 5. Budynek wraz z otoczeniem pozbawiony jest barier architektonicznych.

Obiekt wyposażony jest w windę, podwójne poręcze przy schodach, łazienkę dostosowaną dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. W 2024 roku zakupiony został 18 - osobowy (17+1) autobus Ford Transit przystosowany do przewozu osób z niepełnosprawnością, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich, przebywających w ŚDS „Ostoja”.

Placówka przeznaczona jest do udzielania wsparcia terapeutycznego i rehabilitacyjnego osobom z niepełnosprawnościami intelektualnymi (oraz współistniejącymi innymi rodzajami niepełnosprawności np. niepełnosprawność ruchowa, epilepsja) oraz z zaburzeniami psychiatrycznymi.

ŚDS w Czeladzi zapewnia **50 miejsc** dla swoich podopiecznych.

7.5. Warsztaty Terapii Zajęciowej

Warsztat Terapii Zajęciowej jest ogniwem łączącym szkolnictwo specjalne z rynkiem pracy. Realizacja celów związanych z szeroko rozumianą rehabilitacją służy stosowaniu technik terapii zajęciowej zmierzających do usamodzielnienia uczestników poprzez wyposażenie ich w umiejętności wykonywania czynności życia codziennego i zaradności osobistej, a także rozwijania psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy.

W powiecie będzińskim funkcjonują dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej.

- **Warsztat Terapii Zajęciowej** prowadzony przez **Stowarzyszenie „Bądź z Nami”** zlokalizowany w Będzinie – Łagisza przy ulicy Podłósie 10,
- **Warsztat Terapii Zajęciowej** prowadzony przez **Stowarzyszenie „Bank Życzliwych Serc”** w Siewierzu zlokalizowany przy ulicy Słowackiego 2.

Zajęcia skierowane są do osób ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, które mają wskazanie do uczestnictwa w WTZ. Terapię realizuje się na podstawie wcześniej opracowanego indywidualnego programu rehabilitacyjnego uczestnika.

W ramach rehabilitacji społecznej pracownicy WTZ usprawniają podopiecznych w kwestiach komunikowania się umiejętności słuchania, relacjach interpersonalnych, umiejętnościach odpowiedniego zachowania się w miejscach publicznych, używania form grzecznościowych, przestrzegania norm społecznych. Organizowane są także wyjazdy rekreacyjne, kulturalne i sportowe. Rehabilitacja zawodowa w WTZ ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Pracownicy realizują te cele poprzez pomoc w przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych do pracodawców, wizyty w zakładach pracy organizowanie praktyk zawodowych, pomoc w zatrudnieniu oraz utrzymywanie kontaktu z uczestnikami, którzy podejmują pracę.

Rehabilitacją społeczno - zawodową w Warsztacie Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu „Bądź z Nami” może być objętych maksymalnie 60 osób, natomiast w Warsztacie Terapii Zawodowej w Siewierzu może uczestniczyć 20 osób.

7.6. Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie współpracuje z Powiatową Społeczną Radą do Spraw Osób Niepełnosprawnych, która jest organem opiniodawczo-doradczym Starosty. Została powołana na 4-ro letnią kadencję Zarządzeniem Starosty Nr 56/2023 z dnia 13 listopada 2023 r.

W skład Rady wchodzi przedstawiciele działających na terenie Powiatu organizacji pozarządowych oraz przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego i są to:

1. Katarzyna Adamczyk-Drożyńska – Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego Oddział w Sławkowie,
2. Bogusława Brodzińska –Oddział Rejonowy Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Czeladzi
3. Patrycja Gruca-Hołota – Polski Związek Głuchych Koło Terenowe Będzin,
4. Jolanta Jaworska – Oddział Rejonowy Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Będzinie
5. Joanna Miodek – Czeladzkie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Upośledzeniem Psychoruchowym.

7.7. Gminne Zasoby Instytucjonalne

Ośrodki Pomocy Społecznej stanowią podstawową jednostkę systemu wspierania osób i rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych oraz osób niepełnosprawnych. Realizując zadania z zakresu pomocy społecznej Ośrodki udzielają osobom niepełnosprawnym pomocy w zakresie:

- pomocy finansowej (zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne, zasiłki stałe, okresowe itp.),
- usługi i opiekę pielęgnacyjną,
- pomoc specjalistyczną (poradnictwo, terapia, praca socjalna),
- przyznawanie pomocy rzeczowej.

Ośrodki na rzecz osób chorych starszych, niepełnosprawnych organizują usługi opiekuńcze w domu klienta, które są przyznawane na wniosek lekarza, osoby zainteresowanej, pracownika socjalnego i ze strony środowiska lokalnego.

Centra usług społecznych (CUS) to jednostki organizacyjne gminy i instytucja lokalnej polityki społecznej, która ma służyć rozwojowi i integracji usług społecznych organizowanych i świadczonych na poziomie lokalnym. Centra usług społecznych są także źródłem kompletnych informacji o usługach społecznych. Tworzony program usług społecznych może być skierowany do osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców.

W centrach mogą być prowadzone także działania adresowane do całych społeczności lokalnych, a ukierunkowane na integrację mieszkańców oraz podniesienie spójności społecznej.

Na terenie powiatu będzińskiego działa 7 ośrodków pomocy społecznej i jedno Centrum usług społecznych:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Będzinie,
- Centrum Usług Społecznych w Czeladzi,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wojkowicach,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławkowie,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Siewierzu,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Mierzęcicach,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Bobrownikach,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Psarach.

**ADRESY OŚRODKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ FUNKCJONUJĄCYCH NA TERENIE
POWIATU BĘDZIŃSKIEGO**

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Będzinie ul. 11 Listopada 1 42-500 Będzin tel.: 32 296 21 31	Centrum Usług Społecznych w Czeladzi ul. 17 Lipca 27 41- 250 Czeladź tel.: 32 265 14 42
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wojkowicach ul. Jana III Sobieskiego 125 42-580 Wojkowice tel.: 32 769 50 80	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławkowie ul. Kościelna 11 41-260 Sławków tel.: 32 260 82 28
Ośrodek Pomocy Społecznej w Siewierzu ul. Juliusza Słowackiego 1 42-470 Siewierz tel. 32 722 04 70	Ośrodek Pomocy Społecznej w Psarach ul. Szkolna 100 42-512 Psary tel.: 32 267 22 62
Ośrodek Pomocy Społecznej w Mierzęcicach ul. Wolności 46a 42-460 Mierzęcice tel.: 32 284 23 83	Ośrodek Pomocy Społecznej w Bobrownikach ul. Gen. Tadeusza Kościuszki 25c 42-584 Dobieszowice tel.: 32 287 78 63

Tabela 29 Wykaz adresów OPS/CUS w powiecie będzińskim

7.8. Organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie Powiatu Będzińskiego działające na rzecz osób z niepełnosprawnością

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej- rządowej i samorządowej, a których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku. Definicję organizacji pozarządowej można znaleźć w Ustawie z dnia 24 kwietnia 2023 o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. 2024 poz.1491 t.j.). Jest to definicja uniwersalna w tym sensie, że inne akty prawne często odwołują się do pojęcia organizacji pozarządowej w rozumieniu tej ustawy (np. ustawa z dnia 13 czerwca

2023 r. o zatrudnieniu socjalnym - Dz. U. 2025 poz. 1718, art. 2 pkt 2). Definicja ta podaje, że organizacjami pozarządowymi są:

„niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych lub przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami i spółkami prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi, nie działające w celu osiągnięcia zysku osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia (...).”

Na terenie powiatu będzińskiego działa wiele organizacji i stowarzyszeń udzielających pomocy i wsparcia osobom z niepełnosprawnościami, emerytom i rencistom, a także dzieciom i młodzieży.

Są to m.in.:

L.p.	Nazwa Organizacji	Adres	Telefon/e-mail
1.	Stowarzyszenie „Bądź z Nami”	ul. 11 Listopada 7 42-500 Będzin	32 267 46 12
2.	Czeladzkie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Upośledzeniem Psycho-ruchowym	ul. Norwida 11 41-253 Czeladź	32 265 50 00
3.	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „FAMILIA” w Czeladzi	ul. Sikorskiego 5 41-253 Czeladź	32 761 95 04
4.	Będzińskie Stowarzyszenie Amazonek	ul. Jana Śączewskiego 27 42-500 Będzinie	32 267 32 85
5.	Polski Związek Głuchych Koło Terenowe Będzin	ul. Małachowskiego 22 42-500 Będzin	32 762 18 58
6.	Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe Będzin	ul. Bursztynowa 4 42-500 Będzin	32 267 39 74
7.	Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe Czeladź	ul. Szpitalna 5 41-250 Czeladź	32 265 33 83

8.	Polski Związek Emerytów i Rencistów Będzin	ul. Małachowskiego 43 42-500 Będzin	32 267 35 09
9.	Polski Związek Emerytów i Rencistów Czeladź	ul. Szpitalna 5B 41- 250 Czeladź	32 265 28 59
10.	Polski Związek Emerytów i Rencistów Siewierz	ul. Oleśnickiego 1 42-470 Siewierz	zwiazekemerytow@siewierz.pl
11.	Stowarzyszenie "NIEwidzialni"	ul. Zielona 30 42-500 Będzin	stowarzyszenieniewidzialni@gmail.com
12.	Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego	ul. Sikorskiego 4 41-260 Sławków	880 393 935
13.	Stowarzyszenie Bank Życzliwych Serc	ul. Słowackiego 2 42-470 Siewierz	601 295 062

Tabela 30 Wykaz Organizacji pozarządowych z terenu Powiatu Będzińskiego działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami

8. Kształcenie dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Dzieci i młodzież ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi stanowią zróżnicowaną grupę uczniów wymagających indywidualnego podejścia, dostosowanych metod nauczania oraz odpowiedniego wsparcia psychologiczno-pedagogicznego. Do tej grupy zalicza się w szczególności uczniów z niepełnosprawnościami, w tym z niepełnosprawnością ruchową, wzrokową, słuchową, intelektualną, z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, z niepełnosprawnościami sprzężonymi, a także dzieci i młodzież zagrożone niedostosowaniem społecznym lub niedostosowane społecznie.

Podstawą podejmowanych działań jest zapewnienie równego dostępu do edukacji na każdym etapie kształcenia, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi uczniów oraz ich możliwościami psychofizycznymi. Edukacja włączająca, oparta na zasadach dostępności, równości szans i poszanowania godności, stanowi fundament systemu wsparcia dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Celem działań Powiatu w obszarze kształcenia jest tworzenie warunków umożliwiających wszechstronny rozwój uczniów, przygotowanie ich do możliwie samodzielnego i aktywnego funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym oraz wzmacnianie ich kompetencji osobistych i społecznych. Realizacja tego celu wymaga stałego doskonalenia systemu kształcenia specjalnego, integracyjnego i włączającego, podnoszenia kwalifikacji kadry pedagogicznej, zapewnienia dostępności architektonicznej i cyfrowej placówek oświatowych oraz rozwijania współpracy z rodziną i instytucjami wspierającymi.

Kształcenie dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi może być organizowane w szkołach ogólnodostępnych, integracyjnych oraz specjalnych, a także w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych – z uwzględnieniem najlepszych interesów dziecka oraz rekomendacji wynikających z orzeczeń i opinii właściwych poradni. Powiat Będziński jest organem prowadzącym dla dwóch placówek kształcenia specjalnego są to: **Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy w Będzinie** oraz **Zespół Szkół Specjalnych w Czeladzi**.

1. Struktura Specjalnego Ośrodka Szkolno - Wychowawczego w Będzinie:

- Przedszkole Specjalne,
- Szkoła Podstawowa nr 7 Specjalna,
- Branżowa Szkoła I Stopnia Specjalna,

- Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy.
2. Struktura Zespołu Szkół Specjalnych w Czeladzi:

- Przedszkole Specjalne
- Szkoła Podstawowa nr 6 im. Prof. Marii Grzegorzewskiej,
- Branżowa Szkoła I Stopnia Specjalna,
- Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy.

Przedstawione poniżej dane dotyczą kształcenia dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w powiecie będzińskim, zostały opracowane przez Wydział Oświaty Starostwa Powiatowego w Będzinie.

**Uczniowie szkół specjalnych prowadzonych przez Powiat Będziński
oraz liczba oddziałów**

Rodzaj placówki	Liczba oddziałów	Liczba uczniów
Szkoła podstawowa	35	150
Branżowa Szkoła I stopnia	5	22
Szkoła Przysposabiająca do Pracy	9	37
Przedszkole	4	16
RAZEM	53	225
Internat- grupy wychowawcze	4	22
Grupa rewalidacyjno-wychowawcza*	6	8

Tabela 31 Uczniowie szkół specjalnych prowadzonych przez powiat będziński oraz liczba oddziałów - dane wg stanu na 1 września 2025 r.

Źródło: Wydział Oświaty Starostwa Powiatowego w Będzinie

***Grupy rewalidacyjno-wychowawcze (ZRW)** - są formą zajęć edukacyjno-terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, realizowaną w ośrodkach rewalidacyjno- wychowawczych lub zespołach w ramach szkół specjalnych.

**Uczniowie szkół specjalnych z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego
wg rodzaju niepełnosprawności - uczniowie/ dzieci z jedną niepełnosprawnością**

Rodzaje niepełnosprawności	Liczba uczniów
Słabowidzący	1
Słabosłyszący	0
Upośledzenie w stopniu lekkim	34
Upośledzenie w stopniu umiarkowanym lub znacznym	31
Upośledzenie w stopniu głębokim	8
Niepełnosprawność ruchowa	4
Autyzm w tym z zespołem Aspergera	23
RAZEM	101

Tabela 32 Uczniowie szkół specjalnych z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego wg rodzaju niepełnosprawności - uczniowie/ dzieci z jedną niepełnosprawnością. Stan na dzień 01.09.2025 r.

Źródło: Wydział Oświaty Starostwa Powiatowego w Będzinie

Uczniowie szkół specjalnych z niepełnosprawnościami sprzężonymi

Rodzaje niepełnosprawności	Liczba uczniów
Słabowidzący	11
Słabosłyszący	7
Upośledzenie w stopniu lekkim	40
Upośledzenie w stopniu umiarkowanym lub znacznym	79
Niepełnosprawność ruchowa	51
Autyzm, w tym z zespołem Aspergera	86

Tabela 33 Uczniowie szkół specjalnych z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Stan na dzień 01.09.2025 r.

Źródło: Wydział Oświaty Starostwa Powiatowego w Będzinie.

Analiza liczby uczniów w poszczególnych szkołach specjalnych na przestrzeni czterech lat.

1. Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy w Będzinie

Typ jednostki	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Przedszkole	24	24	25	21
Szkoła Podstawowa	76+9ZRW*	71+9ZRW*	63+10ZRW*	68+9ZRW*
Branżowa Szkoła I stopnia	18	19	19	16
Szkoła Przysposabiająca do Pracy	28	27	34	32
RAZEM	155	150	151	146
Internat- grupa wychowawcza	24	19	14	16

Tabela 34 Analiza liczby uczniów w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Będzinie w latach 2021-2025

Źródło: Wydział Oświaty Starostwa Powiatowego w Będzinie

***Grupy rewalidacyjno-wychowawcze (ZRW)** - są formą zajęć edukacyjno-terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, realizowaną w ośrodkach rewalidacyjno- wychowawczych lub zespołach w ramach szkół specjalnych.

2. Zespół Szkół Specjalnych w Czeladzi

Typ jednostki	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Przedszkole	10	10	10	6
Szkoła Podstawowa	64	61	62	64
Branżowa Szkoła I stopnia	10	12	7	10
Szkoła Przysposabiająca do Pracy	12	15	19	13
RAZEM	96	98	98	93

Tabela 35 Analiza liczby uczniów w Zespole Szkół Specjalnych w Czeladzi w latach 2021-2025

Źródło: Wydział Oświaty Starostwa Powiatowego w Będzinie

Analizując dane z powyższych tabeli można zauważyć, iż obie placówki wykazują tendencje zrównoważonej ogólnej liczby uczniów na przestrzeni 2021-2025 roku.

Zestawienie liczby uczniów w szkołach i placówkach specjalnych w latach 2021-2025

Razem szkoły specjalne	Typ jednostki	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
	Przedszkole	34	34	35	27
	Szkoła Podstawowa	149	141	135	141
	Branżowa Szkoła I stopnia	28	31	26	26
	Szkoła Przystosowująca do Pracy	40	42	53	45
	RAZEM	251	248	249	239
Internat-grupa wychowawcza		24	19	14	16

Tabela 36 Zestawienie liczby uczniów w szkołach i placówkach specjalnych w latach 2021-2025 w powiecie będzińskim

Źródło: Wydział Oświaty Starostwa Powiatowego w Będzinie

Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Będzinie jest instytucją oświatową udzielającą pomocy dzieciom przedszkolnym, uczniom szkół podstawowych i ponadpodstawowych, ich rodzicom i opiekunom oraz nauczycielom i wychowawcom. Poradnia mieści się w Będzinie przy ul. 11-go Listopada 5. Do Poradni przynależą dwa oddziały terenowe:

- Czeladź ul. Szpitalna 85,
- Siewierz ul. Kościuszki 15.

Korzystanie z usług powiatowej poradni jest dobrowolne i nieodpłatne, nie wymaga skierowania, jedynie zgody rodzica lub opiekuna prawnego.

Do zadań Powiatowej Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej w Będzinie należy wydawanie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego dzieciom w wieku przedszkolnym i uczniom szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

Przedstawione poniżej dane dotyczą orzeczeń wydawanych przez Powiatową Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną w Będzinie w latach 2021-2025.

Dane dotyczące orzeczeń wydawanych przez Powiatową Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Będzinie w roku 2021

Niepełnosprawność	Upośledzenie umysłowe		Niestyszący i niedosłyszący	Niewidzący i niedowidzący	Autyzm	Niepełnospr. ruchowa, w tym z afazją	Sprzężenie
	lekki	umiarkowany/ znaczny					
Przedszkole	3	1	2	0	34	121	37
Szkoła podstawowa	20	14	7	6	58	48	50
Szkoła ponadpodstawowa	2	0	0	2	6	0	0

Tabela 37 Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez Powiatową Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną w Będzinie w 2021 r.

Źródło: Dane Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Będzinie

Dane dotyczące orzeczeń wydawanych przez Powiatową Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Będzinie w roku 2022

Niepełnosprawność	Upośledzenie umysłowe		Niestyszący i niedosłyszący	Niewidzący i niedowidzący	Autyzm	Niepełnosprawność ruchowa, w tym z afazją	Sprzężenie
	lekki	umiarkowany/ znaczny					
Przedszkole	1	0	3	1	35	71	9
Szkoła podstawowa	16	5	10	1	60	43	30
Szkoła ponadpodstawowa	8	3	2	0	17	5	7

Tabela 38 Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez Powiatową Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną w Będzinie w 2022 r.

Źródło: Dane Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Będzinie

Dane dotyczące orzeczeń wydawanych przez Powiatową Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Będzinie w roku 2023

Niepełnosprawność	Upośledzenie umysłowe		Niestyszący i niedosłyszący	Niewidzący i niedowidzący	Autyzm	Niepełnosprawność ruchowa, w tym z afazją	Sprzężenie
	lekki	umiarkowany/ znaczny					
Przedszkole	0	1	4	3	41	73	16
Szkoła podstawowa	14	1	10	3	105	79	44
Szkoła ponadpodstawowa	10	10	1	1	39	3	12

Tabela 39 Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez Powiatową Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną w Będzinie w 2023 r.

Źródło: Dane Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Będzinie

Dane dotyczące orzeczeń wydawanych przez Powiatową Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Będzinie w roku 2024

Niepełnosprawność	Upośledzenie umysłowe		Niesłyszący i niedosłyszący	Niewidzący i niedowidzący	Autyzm	Niepełno sprawność ruchowa, w tym z afazją	Sprzężenie
	lekki	umiarkowany/ znaczny					
Przedszkole	5	0	8	0	49	78	50
Szkoła podstawowa	24	6	5	4	83	29	40
Szkoła ponadpodstawowa	0	0	1	0	16	2	3

Tabela 40 Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez Powiatową Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną w Będzinie w 2024 r.

Źródło: Dane Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Będzinie

Dane dotyczące orzeczeń wydawanych przez Powiatową Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Będzinie w roku 2025

Niepełnosprawność	Upośledzenie umysłowe		Niesłyszący i niedosłyszący	Niewidzący i niedowidzący	Autyzm	Niepełnosprawność ruchowa, w tym z afazją	Sprzężenie
	lekki	umiarkowany/ znaczny					
Przedszkole	0	0	1	0	33	32	17
Szkoła podstawowa	11	1	7	3	74	33	45
Szkoła ponadpodstawowa	6	0	2	3	26	8	15

Tabela 41 Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez Powiatową Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną w Będzinie wg danych na 31.12.2025 r.

Źródło: Dane Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Będzinie

Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Będzinie w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r. wydała **1927** orzeczeń o potrzebie kształcenia indywidualnego dla dzieci uczęszczających do placówek oświatowych w Powiecie Będzińskim.

9. Dostępność jako fundament równego traktowania

Fundamentem planowanych działań Powiatu Będzińskiego na lata 2026–2030 jest pełna implementacja założeń **Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami**. Dokument ten dokonał przełomu w myśleniu o przestrzeni publicznej, nakładając na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek eliminacji barier, które dotychczas ograniczały samodzielność wielu mieszkańców.

Dla samorządu powiatowego dostępność oznacza budowanie środowiska, w którym każdy obywatel- niezależnie od stopnia sprawności fizycznej, wieku czy stanu zdrowia- może bez przeszkód załatwić sprawę w urzędzie, skorzystać z porady w poradni pedagogiczno-psychologicznej czy uczestniczyć w wydarzeniach kulturalnych w lokalnych placówkach. Realizacja tego celu wymaga odejścia od doraźnych adaptacji na rzecz **projektowania uniwersalnego**. Jest to podejście zakładające, że produkty i otoczenie powinny być użyteczne dla wszystkich ludzi, w największym możliwym stopniu, bez potrzeby późniejszej, kosztownej przebudowy.

Mówiąc o dostępności szczególną uwagę należy skupić na trzech filarach dostępności, o których mowa w ustawie:

1. **Dostępność architektoniczna:** Rozumiana jako zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych, instalację systemów wspomagających oraz umożliwienie wstępu osobom z psem asystującym.
2. **Dostępność cyfrowa:** Koncentrująca się na dostosowaniu serwisów internetowych i aplikacji mobilnych do standardów WCAG, co w dobie postępującej cyfryzacji administracji staje się kluczowe dla włączenia cyfrowego seniorów i osób z dysfunkcjami wzroku czy słuchu.
3. **Dostępność informacyjno-komunikacyjna:** Obejmująca wykorzystanie nowoczesnych technologii (np. pętli indukcyjnych), zapewnienie usług tłumacza języka migowego oraz uproszczenie języka urzędowego poprzez stosowanie tekstów łatwych do czytania i rozumienia (ETR).

Najważniejszymi wyzwaniami w obszarze dostępności są:

- niejednoznaczne i niewystarczające przepisy prawa w zakresie budownictwa, architektury i przestrzeni publicznej,
- nieprzystosowanie większości istniejących budynków mieszkalnictwa wielorodzinnego do różnych potrzeb mieszkańców,

- niedostosowanie obiektów i urządzeń dla potrzeb transportu publicznego (dworce, kasy, biletomaty),
- nieprzystosowanie szkół i przedszkoli do potrzeb dzieci i młodzieży oraz personelu z niepełnosprawnościami,
- ograniczenie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych,
- niedostępność miejsc rekreacji,
- brak lub ograniczona możliwość komunikacji urzędowej w formie alternatywnej (w tym druków, ulotek, wzorów pism, formularzy, wniosków).

Skuteczna realizacja założeń ustawowych oraz zapisów niniejszego Programu wymaga nie tylko nakładów finansowych, ale przede wszystkim sprawnego zarządzania procesem zmian. Kluczową rolę w tym obszarze odgrywa **Koordinator Dostępności w powiecie będzińskim**, którego powołanie było bezpośrednią odpowiedzią na wymogi art. 14 ustawy o zapewnianiu dostępności.

Art. 14. [Koordinator do spraw dostępności]

1. Każdy organ władzy publicznej, w tym organ administracji rządowej i samorządowej, organ kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały, wyznacza co najmniej jedną osobę pełniącą funkcję koordynatora do spraw dostępności.

2. Do zadań koordynatora do spraw dostępności należy w szczególności:

- 1) wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie do usług świadczonych przez podmiot, o którym mowa w ust. 1;***
- 2) przygotowanie i koordynacja wdrożenia planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez podmiot, o którym mowa w ust. 1, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 6;***
- 3) monitorowanie działalności podmiotu, o którym mowa w ust. 1, w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.***

Koordinator pełni funkcję strategicznego łącznika pomiędzy zarządem powiatu, jednostkami organizacyjnymi a mieszkańcami ze szczególnymi potrzebami. Do jego fundamentalnych zadań w perspektywie 2026- 2030 należeć będzie:

- **wsparcie merytoryczne i doradztwo:** Monitorowanie bieżących potrzeb w zakresie dostępności oraz wspieranie dyrektorów szkół, placówek zdrowia i jednostek pomocy społecznej w planowaniu inwestycji eliminujących bariery.

- **przygotowanie i monitoring planu działania:** Cykliczna aktualizacja planu poprawy zapewniania dostępności, który stanowi żywy dokument, dostosowywany do zmieniających się technologii i potrzeb społecznych.
- **zarządzanie informacją zwrotną:** Obsługa wniosków o zapewnienie dostępności oraz skarg na jej brak, co pozwala na bieżąco korygować niedociągnięcia w infrastrukturze czy usługach cyfrowych.
- **budowanie świadomości:** Organizacja szkoleń dla kadr powiatowych, mających na celu uwrażliwienie pracowników na bariery, z jakimi borykają się osoby z niepełnosprawnościami, oraz naukę efektywnej komunikacji (np. z osobami w spektrum autyzmu czy z niepełnosprawnością intelektualną).

Powiat Będziński charakteryzuje się zróżnicowaną infrastrukturą – od zabytkowych obiektów w Będzinie, które stanowią wyzwanie konserwatorskie, po nowoczesne placówki edukacyjne i zdrowotne.

Mimo znacznych postępów, część budynków użyteczności publicznej (zwłaszcza starsze zasoby) wymaga doposażenia w windy, podjazdy lub pętle indukcyjne. Wyzwaniem pozostaje spójność ciągów pieszych oraz dostosowanie przystanków komunikacji powiatowej do potrzeb osób z dysfunkcjami ruchu i wzroku. Strony internetowe jednostek organizacyjnych powiatu wymagają stałej aktualizacji pod kątem standardów WCAG 2.1/2.2, aby umożliwić pełną obsługę spraw urzędowych online.

Powiat Będziński w ramach działań spójnych z polityką dostępności w sposób ciągły realizuje prace mające na celu usuwanie barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej min.:

- **Modernizacja oddziałów Zagłębiowskiego Szpitala Klinicznego** w tym:

- utworzenie łazienek dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- montaż uchwyty w łazienkach i na korytarzach,
- likwidacja progów i różnic poziomów komunikacyjnych, tak by poprawić dostępność przestrzeni użytkowej.

- **Budowa Powiatowego Centrum Usług Społecznych w Będzinie** – budynek jest obiektem całkowicie dostosowanym do zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Budynek posiada dwie kondygnacje, do których można dotrzeć windą. Budynek nie posiada progów, a pomieszczenia oznaczone są na tabliczkach w języku Braille’a.

- **Dostosowanie placówek oświatowych prowadzonych przez Powiat**, głównie w zakresie dostępności architektonicznej i użytkowej, w tym:

- remonty i adaptacje pomieszczeń szkolnych z myślą o osobach z niepełnosprawnościami (np. łazienka w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym).

Powiat i jednostki jemu podległe podejmowały działania w zakresie realizacji obowiązków wynikających z ustawy o dostępności cyfrowej min.:

- **nowe wersje stron internetowych** zgodnie z wymogami dostępności cyfrowej- np. dla części placówek oświatowych, gdy prowadzono ich aktualizację lub modernizację treści

- **dostosowanie dokumentów elektronicznych** publikowanych online do standardów WCAG wymaganych przepisami.

Działania powiatu będzińskiego w nadchodzącej perspektywie nie ograniczają się jedynie do spełnienia wymogów formalnych. Władze powiatu dążą do stworzenia kultury dostępności, w której wrażliwość na szczególne potrzeby mieszkańców staje się standardem pracy każdego urzędnika i pracownika jednostek powiatowych. Niniejszy program stanowi mapę drogową, która ma doprowadzić do sytuacji, w której niepełnosprawność przestanie być barierą w relacji obywatel- samorząd.

10. Analiza SWOT problemu niepełnosprawności w Powiecie Będzińskim

Analiza SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats) stanowi narzędzie diagnozy sytuacji osób z niepełnosprawnościami w Powiecie Będzińskim. Uwzględnia uwarunkowania lokalne, potencjał instytucjonalny, czynniki społeczne oraz wyzwania systemowe wpływające na jakość życia mieszkańców wymagających wsparcia.

Powiat Będziński jako jednostka samorządu terytorialnego realizuje zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej, edukacji specjalnej, pomocy społecznej oraz przeciwdziałania wykluczeniu, dysponuje określonym potencjałem organizacyjnym i kadrowym, ale jednocześnie mierzy się z barierami finansowymi, infrastrukturalnymi i demograficznymi.

10.1. Mocne strony (Strengths).

1. Funkcjonująca infrastruktura wsparcia instytucjonalnego, w tym m.in.:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Dom Pomocy Społecznej,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej,
- Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne,
- Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze.

2. Doświadczenie w realizacji zadań finansowanych ze środków PFRON – skuteczna obsługa dofinansowań min. do likwidacji barier architektonicznych, sprzętu rehabilitacyjnego i turnusów rehabilitacyjnych.

3. Rozwinięta współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

4. Działania w zakresie poprawy dostępności przestrzeni publicznej zgodnie z ustawą o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

5. Dostęp do infrastruktury medycznej i rehabilitacyjnej na terenie powiatu oraz w miastach ościennych Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii.

6. Rosnąca świadomość społeczna w zakresie potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

10.2. Słabe strony (Weaknesses).

- 1. Niewystarczające środki finansowe** w stosunku do rosnących potrzeb mieszkańców.
- 2. Niedostosowanie części budynków użyteczności publicznej** do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności (bariery architektoniczne, komunikacyjne, cyfrowe).
- 3. Ograniczona liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego i całodobowego**, w tym w WTZ i DPS.
- 4. Niewystarczająca dostępność specjalistów** (psychiatrów, terapeutów, rehabilitantów), zwłaszcza w zakresie wsparcia dzieci i młodzieży.
- 5. Niski poziom aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami** oraz ograniczona oferta zatrudnienia na lokalnym rynku pracy.
- 6. Problemy komunikacyjne i transportowe**, szczególnie dla osób z niepełnosprawnością ruchową z terenów mniej zurbanizowanych powiatu.
- 7. Starzenie się populacji**, co powoduje wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi i przewlekłymi.
- 8. Brak realizacji opieki wytnieniowej w formie stacjonarnej**, co ogranicza możliwości czasowego odciążenia opiekunów osób z niepełnosprawnościami oraz zmniejsza dostępność wsparcia dla rodzin wymagających okresowej całodobowej opieki nad osobą zależną.

10.3. Szanse (Opportunities).

- 1. Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych**, w tym funduszy europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 oraz programów krajowych.
- 2. Rozwój usług środowiskowych i deinstytucjonalizacji wsparcia**, zgodnie z kierunkami polityki społecznej państwa i UE.
- 3. Postęp technologiczny** – rozwój narzędzi wspierających komunikację, telemedycyny, usług cyfrowych oraz nowoczesnych rozwiązań rehabilitacyjnych.
- 4. Współpraca w ramach Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii**, umożliwiająca wymianę dobrych praktyk i realizację projektów partnerskich.
- 5. Programy aktywizacji zawodowej** realizowane we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy i pracodawcami.
- 6. Rozwój ekonomii społecznej** oraz podmiotów zatrudnienia socjalnego.

10.4. Zagrożenia (Threats).

- 1. Niestabilność przepisów prawnych** oraz zmiany w systemie finansowania zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej.
- 2. Wzrost kosztów utrzymania placówek i usług społecznych**, w tym kosztów energii i wynagrodzeń.
- 3. Postępujące starzenie się społeczeństwa**, zwiększające zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i rehabilitacyjne.
- 4. Ryzyko marginalizacji społecznej osób z niepełnosprawnościami**, szczególnie w obszarze rynku pracy i edukacji.
- 5. Odpływ wykwalifikowanej kadry specjalistycznej** do większych ośrodków miejskich.
- 6. Możliwe ograniczenie środków zewnętrznych w kolejnych latach** lub zwiększona konkurencja o fundusze.

Analiza SWOT wskazuje, że Powiat Będziński posiada rozwinięte podstawy instytucjonalne do realizacji polityki na rzecz osób z niepełnosprawnościami, jednak kluczowym wyzwaniem pozostaje zapewnienie stabilnego finansowania, dalsza poprawa dostępności oraz rozwój usług środowiskowych i aktywizacyjnych.

11. Cele i kierunki działań Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2030

Misją **Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026–2030** jest budowanie spójnego, dostępnego i zintegrowanego systemu wsparcia, umożliwiającego osobom z niepełnosprawnościami pełne uczestnictwo w życiu społecznym, zawodowym i obywatelskim.

Program zakłada podejmowanie działań służących kompensowaniu skutków niepełnosprawności, wzmacnianiu samodzielności oraz zapewnieniu równych szans rozwoju we wszystkich sferach życia – edukacyjnej, społecznej, zawodowej, zdrowotnej i kulturalnej.

Istotnym elementem realizacji misji jest:

- rozwój usług środowiskowych i wsparcia w miejscu zamieszkania,
- likwidacja barier architektonicznych, komunikacyjnych i cyfrowych,
- wzmacnianie rodziny jako naturalnego środowiska życia osoby z niepełnosprawnością,
- promowanie modelu włączenia społecznego i niezależnego życia.

Program uwzględnia również działania z zakresu profilaktyki wczesnego wspomagania rozwoju, rehabilitacji oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Głównym celem Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2030 jest:

**POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI POPRZEZ
ZAPEWNIENIE WARUNKÓW DO SAMODZIELNEGO, GODNEGO I AKTYWNEGO
UCZESTNICTWA W ŻYCIU SPOŁECZNYM I ZAWODOWYM
ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE ICH MARGINALIZACJI I WYKLUCZENIU
SPOŁECZNEMU, A TAKŻE KSZTAŁTOWANIE WOBEC NICH POZYTYWNYCH
POSTAW SPOŁECZNYCH.**

Osiągnięcie celu głównego jest możliwe poprzez wyznaczenie celów operacyjnych, określenie zadań do ich realizacji oraz wyznaczenie wskaźników do oceny ewaluacji programu.

CEL OPERACYJNY	ZADANIE DO REALIZACJI	WSKAŹNIKI OCENY
1. ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI DOSTĘPU DO REHABILITACJI SPOŁECZNEJ ORAZ ICH INTEGRACJI W LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI	- pomoc w zakupie sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, - dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, - dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, - dofinansowania w ramach Programu „Aktywny Samorząd”, - realizacja projektów Europejskich Projektów Społecznych Plus (EFS+) - pomoc w doposażeniu w niezbędne sprzęty rehabilitacyjne jednostek, które prowadzą rehabilitację osób z niepełnosprawnościami	- liczba osób, którym udzielono dofinansowania na zakup sprzętu ortopedycznego i środków pomocniczych - liczba osób uczestniczących w turnusach rehabilitacyjnych, - liczba osób którym udzielono dofinansowania do likwidacji barier funkcjonalnych, - liczba osób którym udzielono dofinansowania w ramach programu - liczba osób objętych działaniami w ramach projektu - liczba rozpatrzonych wniosków i kwota udzielonego dofinansowania

2. AKTYWIZACJA I REHABILITACJA ZAWODOWA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI	- rozwijanie usług pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego dla osób z niepełnosprawnościami, - promowanie zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami na otwartym rynku pracy - podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób z niepełnosprawnościami - wspieranie zakładania działalności gospodarczej	- liczba udzielonych porad w ramach doradztwa zawodowego - liczba osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych w PUP, - liczba ofert pracy zgłoszonych do PUP skierowanych dla osób z niepełnosprawnościami, - liczba osób z niepełnosprawnościami wyłączonych z ewidencji PUP z tytułu podjęcia zatrudnienia - liczba przeprowadzonych szkoleń, kursów, staży, - liczba osób, którym udzielono dofinansowania do rozpoczęcia działalności gospodarczej
3. ZWIĘKSZENIE ŚWIADOMOŚCI MIESZKAŃCÓW POWIATU NA TEMAT PROBLEMÓW NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI ORAZ DOSTĘPNYCH FORM POMOCY I WSPARCIA	- organizacja wspólnych działań informacyjno-edukacyjnych celem kształtowania i rozwijania świadomości w zakresie problemów	- ilość przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych

	osób z niepełnosprawnościami - wspieranie organizacji spotkań i imprez o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym i turystycznym	- liczba zorganizowanych spotkań i imprez
4. ROZWÓJ USŁUG ŚRODOWISKOWYCH I WSPARCIA	- umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej - umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwa w środowiskowych domach samopomocy - rozwój usług asystenckich i opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych	- liczba uczestników WTZ - liczba miejsc w ŚDS - liczba mieszkańców powiatu objętych programem „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością”, - liczba mieszkańców powiatu korzystających z usług opieki wytechnieniowej

5. UMOŻLIWIENIE OSOBOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI PEŁNEGO UDZIAŁU W ŻYCIU LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI	- likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w Powiecie, - likwidowanie barier transportowych i rozwijanie usług w tym zakresie - zapewnianie dostępności w instytucjach publicznych w tym usługi tłumacza migowego lub tłumacza przewodnika	- liczba zlikwidowanych barier w środowisku lokalnym i miejscach użyteczności publicznej - liczba zlikwidowanych barier transportowych, - liczba osób/dzieci z niepełnosprawnościami korzystających z dowozu do szkół, ośrodków wsparcia - liczba instytucji publicznych zapewniająca dostępność dla osób z dysfunkcją wzrokowo-słuchową lub ruchową
6. WYRÓWNYWANIE SZANS OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ W DOSTĘPIE DO KSZTAŁCENIA I PODNOSZENIA KWALIFIKACJI	- zapewnienie odpowiedniej formy kształcenia specjalnego z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności, dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami, wymagającym stosowanie specjalnej organizacji nauki, - pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym	- liczba oddziałów integracyjnych w placówkach oświatowych w Powiecie - liczba nauczycieli wspomagających - liczba osób którym udzielono dofinansowania do kształcenia na poziomie wyższym,

	- podnoszenie kwalifikacji kadry placówek oświatowych	- liczba szkoleń dla kadry pracującej z dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnościami
--	---	---

Tabela 42 Cele operacyjne i zadania realizacji PPON na lata 2026-2030

REALIZATORZY ZADAŃ
• Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie, • Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności , • Powiatowy Urząd Pracy, • Wydział Polityki Społecznej Starostwa Powiatowego, • Wydział Oświaty Starostwa Powiatowego, • Wydział Inwestycji Rozwoju i Nadzoru Właścicielskiego Starostwa Powiatowego

Tabela 43 Realizatorzy PPON na lata 2026-2030

PARTNERZY REALIZUJĄCY ZADANIA
• Dom Pomocy Społecznej (DPS), • Środowiskowy Dom Samopomocy „Ostoja”, • Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, • Warsztaty Terapii Zajęciowej w Będzinie, • Warsztaty Terapii Zajęciowej w Siewierzu, • Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, • Wydział Zdrowia i Organizacji Pozarządowych, • Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • Ośrodki Pomocy Społecznej (OPS, MOPS, CUS), • Organizacje Pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami • Urzędy Miast i Gmin

Tabela 44 Partnerzy realizacji PPON 2026-2030

12. Realizacja i finansowanie Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2030

12.1. Podmioty odpowiedzialne za realizację Programu

Za realizację Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2030 odpowiedzialne będą głównie niżej wymienione podmioty:

- **Rada Powiatu** podejmuje uchwały w sprawach przyjęcia, aktualizacji i zmian Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2030. Komisje stałe Rady monitorują i kontrolują realizację *Programu*, zwłaszcza poszczególnych zadań i projektów oraz inicjowanie i opiniowanie zmian w jego zapisach.
- **Zarząd Powiatu** jest odpowiedzialny za wykonanie uchwały Rady Powiatu w sprawie przyjęcia, aktualizacji zmian Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2026-2030 oraz nadzór nad jej wdrażaniem. W tym celu Zarząd Powiatu wskazuje podmioty realizujące poszczególne projekty i działania przyczyniające się do osiągnięcia celów *Programu*, do których poza Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy, należeć będą wyznaczone przez Starostę Będzińskiego stosowne wydziały merytoryczne, jednostki podległe oraz inne organizacje i instytucje, które będą bezpośrednio nadzorować wdrażanie *Zadań* realizacyjnych.
- **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie** jest podmiotem kluczowym w procesie programowania i opracowania *Programu*, zbiera informacje i dane statystyczne.

W obszarze działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami Powiat Będziński realizuje przy pomocy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie zarówno zadania własne jak i zadania z zakresu administracji rządowej wynikające z ustawy o pomocy społecznej, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych. Centrum prowadzi swoją działalność instytucjonalną obejmującą gros celów operacyjnych i kierunków *Programu* w płaszczyznach wytyczonych przez ustawodawcę, zasadniczo ukierunkowanych na promowanie i ochronę rodziny w tym z dziećmi z niepełnosprawnościami, pomoc społeczną oraz rehabilitację społeczną osób z niepełnosprawnościami.

12.2. Finansowanie realizacji Programu

Ze względu na długi czas obowiązywania niniejszego dokumentu szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację Programu nie jest możliwe.

Zasoby finansowe na zaplanowane działania zawarte w Powiatowym Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2030 pochodzić będą z:

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU
• budżetu Powiatu Będzińskiego, w tym budżetów jednostek organizacyjnych powiatu, • dotacji z budżetu państwa w ramach dofinansowania na realizację zadań własnych, • dotacji z budżetu państwa w ramach dofinansowania realizacji zadań zleconych, • Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • Funduszy Europejskich, • środków pozyskane przez organizacje pozarządowe.

Zapisy dokumentu będą również podstawą starań o pozyskanie środków zewnętrznych na finansowanie działalności poszczególnych jednostek, a cele i działania będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej powiatu będzińskiego, zatem muszą być uwzględniane przy konstruowaniu budżetu powiatu na kolejne lata.

13. Monitorowanie realizacji Programu

Monitoring *Programu* będzie stałym i ciągłym procesem obserwacji ilościowych i jakościowych zmian mierników, mającym na celu zapewnienie informacji na temat skuteczności podejmowanych działań. Poprzez ustalenie zasad procesu monitoringu, zapewniona zostanie bieżąca i etapowa kontrola realizacji *Programu*.

Głównym narzędziem monitoringu Programu będą, coroczne sprawozdania z realizacji Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych za dany rok kalendarzowy. Sprawozdania tworzone będą na podstawie danych uzyskanych od powiatowych jednostek organizacyjnych, gminnych jednostek organizacyjnych oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Będzińskim. Poprzez analizę porównawczą dokonuje się oceny osiągniętych rezultatów oraz określenia stopnia wykonania poszczególnych zadań.

Bieżące działania podejmowane w ramach monitoringu dadzą obraz postępu w realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Natomiast w perspektywie długofalowej monitoring umożliwi obserwację dynamiki celów oraz zmian strukturalnych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie przedstawia Zarządowi Powiatu Będzińskiego „Sprawozdanie z realizacji Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2026-2030” każdego roku za rok poprzedni. Sprawozdanie po przyjęciu przez Zarząd przedstawione zostaje Radzie Powiatu Będzińskiego.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2030 jest dokumentem otwartym, co oznacza że na podstawie oceny efektów wdrażania działań dopuszcza się dokonywanie zmian i uzupełnień w trakcie całego okresu realizacji *Programu*.

Zakończenie

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026- 2030 stanowi kompleksową i długofalową odpowiedź na potrzeby mieszkańców powiatu z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin i opiekunów. Dokument ten wyznacza kierunki polityki społecznej opartej na zasadzie równości szans, dostępności, solidarności społecznej oraz poszanowania godności i autonomii każdej osoby.

Program został opracowany w oparciu o analizę lokalnych uwarunkowań społecznych, demograficznych i instytucjonalnych, z uwzględnieniem doświadczeń z realizacji poprzednich edycji działań oraz aktualnych regulacji prawnych, w szczególności ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Kluczowe znaczenie ma również realizacja założeń Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ONZ, która wskazuje na konieczność włączania osób z niepełnosprawnościami w główny nurt życia społecznego.

Wyznaczone w Programie cele i kierunki działań koncentrują się na:

- wzmocnieniu systemu wsparcia społecznego i rodzinnego,
- rozwoju usług środowiskowych i asystenckich,
- zwiększaniu dostępności architektonicznej, cyfrowej i komunikacyjno-informacyjnej,
- wspieraniu edukacji dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami,
- aktywizacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami,
- rozwoju współpracy międzyinstytucjonalnej i partnerskiej.

Realizacja Programu wymaga ścisłej współpracy jednostek organizacyjnych Powiatu, gmin, organizacji pozarządowych, instytucji edukacyjnych, podmiotów rynku pracy oraz samych osób z niepełnosprawnościami i ich przedstawicieli. Tylko podejście partnerskie i partycypacyjne pozwoli na skuteczne wdrażanie zaplanowanych działań oraz efektywne wykorzystanie dostępnych środków finansowych, w tym funduszy krajowych i europejskich.

W perspektywie lat 2026–2030 nadrzędnym celem Powiatu pozostaje budowanie środowiska lokalnego otwartego, dostępnego i przyjaznego wszystkim mieszkańcom, niezależnie od stopnia sprawności.

Spis tabel

Tabela 1 Harmonogram opracowania Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2030	7
Tabela 2 Dane demograficzne w powiecie będzińskim lata 2021-2025	15
Tabela 3 Podstawowe dane statystyczne - wg stanu na dzień 31.12.2024 r.	16
Tabela 4 Liczba osób z niepełnosprawnościami w powiecie będzińskim w latach 2021-2025	17
Tabela 5 Liczba wydanych orzeczeń przez PZON w Będzinie wg stopnia niepełnosprawności w latach 2021 - 2025	20
Tabela 6 Osoby zaliczone do stopnia niepełnosprawności z uwzględnieniem przyczyny niepełnosprawności w okresie 01.01.2021 r. – 31.12.2025 r. przez PZON w Będzinie	22
Tabela 7 Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia z podziałem na grupy wiekowe	23
Tabela 8 Podział wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności ze względu na płeć w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2025 r.	24
Tabela 9 Orzeczenia o niepełnosprawności z uwzględnieniem wieku orzekanych osób przez PZON w Będzinie w latach 2021-2025	25
Tabela 10 Orzeczenia o niepełnosprawności z uwzględnieniem liczby symboli przyczyny niepełnosprawności oraz płci orzekanych osób przez PZON w Będzinie w latach 2021-2025	25
Tabela 11 Osoby niepełnosprawne powyżej 16 roku życia w 2021 r. zaliczone do stopnia niepełnosprawności przez PZON w Będzinie, WZON Katowice, Sądy Powszechne	27
Tabela 12 Osoby niepełnosprawne powyżej 16 roku życia w 2022 r. zaliczone do stopnia niepełnosprawności przez PZON w Będzinie, WZON Katowice, Sądy Powszechne	28
Tabela 13 Osoby niepełnosprawne powyżej 16 roku życia w 2023 r. zaliczone do stopnia niepełnosprawności przez PZON w Będzinie, WZON Katowice, Sądy Powszechne	28
Tabela 14 Osoby niepełnosprawne powyżej 16 roku życia w 2024 r. zaliczone do stopnia niepełnosprawności przez PZON w Będzinie, WZON Katowice, Sądy Powszechne	29
Tabela 15 Osoby niepełnosprawne powyżej 16 roku życia w okresie od 01.01.2025 r. do 30.06.2025 r. zaliczone do stopnia niepełnosprawności przez PZON w Będzinie, WZON Katowice, Sądy Powszechne	30
Tabela 16 Osoby zaliczane do stopnia niepełnosprawności prawomocnym orzeczeniem w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2025 r.	30
Tabela 17 Liczba Osób niepełnosprawnych bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie w okresie od 01.01.2025 r. do 31.12.2025 r.	33
Tabela 18 Struktura zarejestrowanych osób niepełnosprawnych wg stażu pracy. Stan na dzień 31.12.2025 r.	34
Tabela 19 Dane dotyczące dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w latach 2021-2025	37
Tabela 20 Porównanie liczby osób z niepełnosprawnościami którym udzielono dofinansowania w latach 2021-2025 dot. likwidacji barier funkcjonalnych	38
Tabela 21 Dane dotyczące dofinansowania likwidacji barier funkcjonalnych w latach 2021-2025	39
Tabela 22 Dane dotyczące dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych w latach 2021-2025	40
Tabela 23 Dane dotyczące dofinansowania w ramach SKRT w latach 2021-2025	41
Tabela 24 Realizacja Programu „Aktywny Samorząd” w latach 2021-2025	45
Tabela 25 Środki finansowe na realizację programu „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością” dla JST w latach 2021-2025	46
Tabela 26 Środki finansowe na realizację programu „Opieka wytchnieniowa” dla JST w latach 2024-2025	47
Tabela 27 Realizacja Programu Wyrównywanie Różnic Między Regionami w latach 2021-2025	48
Tabela 28 Średni miesięczny koszt utrzymania w DPS zgodnie z zarządzeniem Starosty Będzińskiego w latach 2021-2026	51
Tabela 29 Wykaz adresów OPS/CUS w powiecie będzińskim	55
Tabela 30 Wykaz Organizacji pozarządowych z terenu Powiatu Będzińskiego działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami	57

Tabela 31 Uczniowie szkół specjalnych prowadzonych przez powiat będziński oraz liczba oddziałów - dane wg stanu na 1 września 2025 r.	59
Tabela 32 Uczniowie szkół specjalnych z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego wg rodzaju niepełnosprawności - uczniowie/ dzieci z jedną niepełnosprawnością. Stan na dzień 01.09.2025 r. ...	60
Tabela 33 Uczniowie szkół specjalnych z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Stan na dzień 01.09.2025 r.	60
Tabela 34 Analiza liczby uczniów w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Będzinie w latach 2021-2025	61
Tabela 35 Analiza liczby uczniów w Zespole Szkół Specjalnych w Czeladzi w latach 2021-2025	61
Tabela 36 Zestawienie liczby uczniów w szkołach i placówkach specjalnych w latach 2021-2025 w powiecie będzińskim	62
Tabela 37 Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez Powiatową Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną w Będzinie w 2021 r.	63
Tabela 38 Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez Powiatową Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną w Będzinie w 2022 r.	63
Tabela 39 Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez Powiatową Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną w Będzinie w 2023 r.	63
Tabela 40 Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez Powiatową Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną w Będzinie w 2024 r.	64
Tabela 41 Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez Powiatową Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną w Będzinie wg danych na 31.12.2025 r.	64
Tabela 42 Cele operacyjne i zadania realizacji PPO na lata 2026-2030	77
Tabela 43 Realizatorzy PPO na lata 2026-2030	77
Tabela 44 Partnerzy realizacji PPO 2026-2030	77

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba mieszkańców powiatu będzińskiego z podziałem na gminy - wg stanu na dzień 31.12.2024 r.	15
Wykres 2 Liczba kobiet i mężczyzn w Powiecie Będzińskim wg stanu na dzień 31.12.2024 r.	16
Wykres 3 Bezrobotni niepełnosprawni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie w okresie od 01.01.2025 r. do 31.12.2025 r.	32
Wykres 4 Podział procentowy wg. wieku bezrobotnych z orzeczoną stopniem niepełnosprawności, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie w okresie od 01.01.2025 r. do 31.12.2025 r.	32
Wykres 5 Podział procentowy wg wykształcenia, bezrobotnych z orzeczoną stopniem niepełnosprawności, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie w okresie od 01.01.2025 r. do 31.12.2025 r.	33
Wykres 6 Struktura procentowa zarejestrowanych osób niepełnosprawnych wg stażu pracy. Stan na dzień 31.12.2025 r.	34
Wykres 7 Struktura procentowa zarejestrowanych osób niepełnosprawnych wg czasu pozostawiania bez pracy. Stan na dzień 31.08.2025 r.	35

Spis rycin

Rycina 1 Podział administracyjny Powiatu Będzińskiego	14
---	----